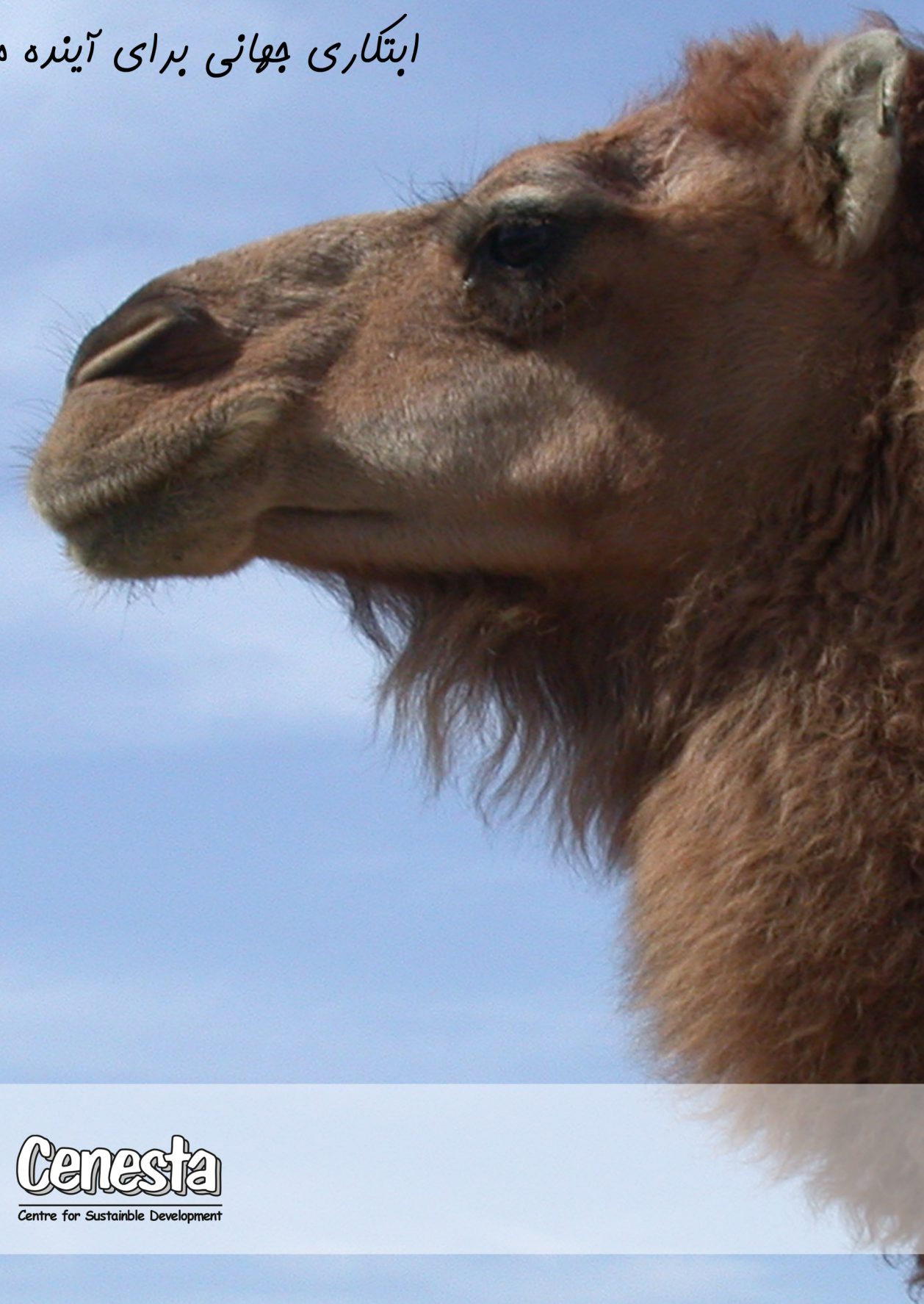

شماره ۲ فرداد ۱۳۹۱

خبرنامه

شبکه جهانی مقابله با بیابانزایی

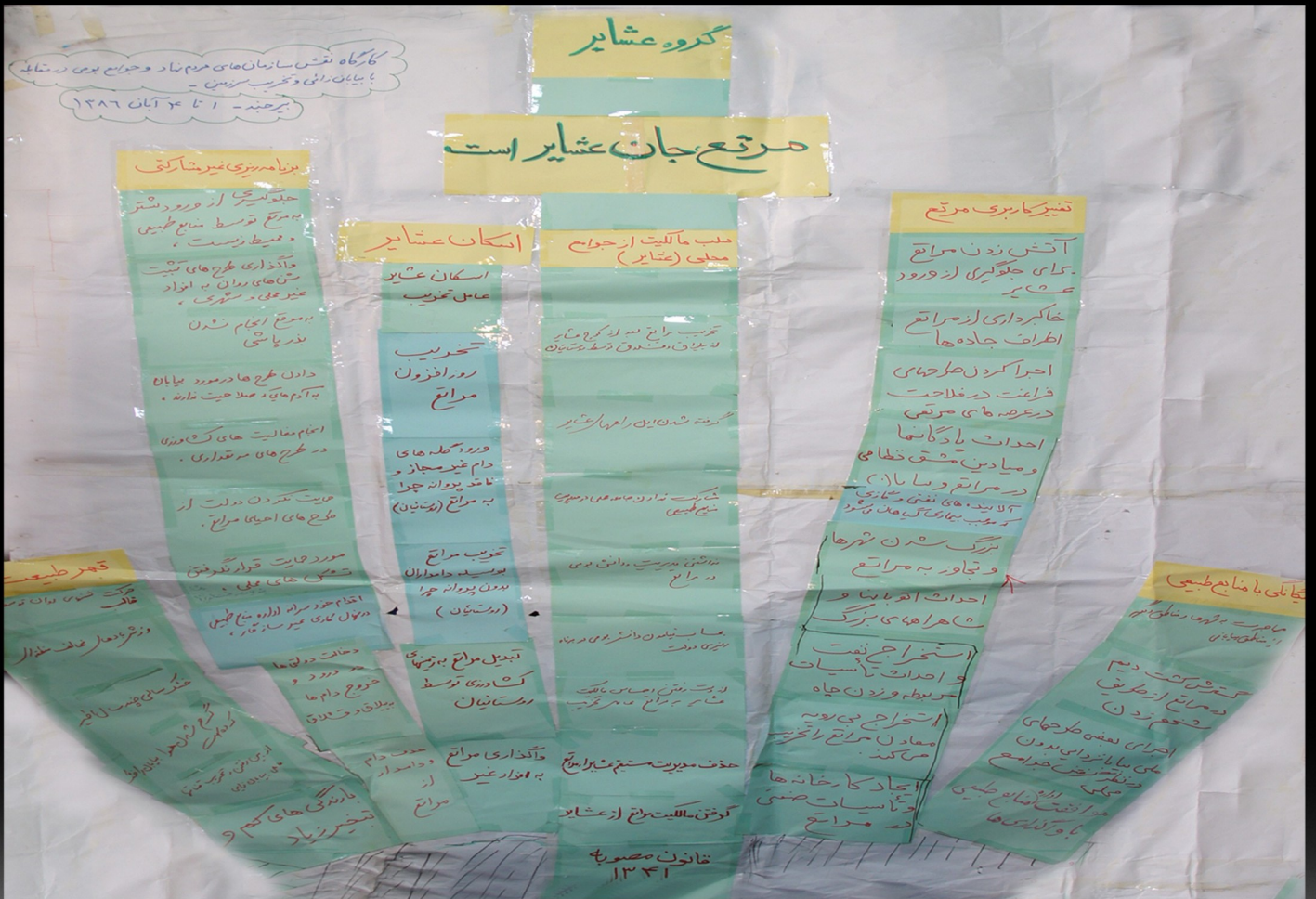
ابتکاری جهانی برای آینده مناطق خشک

Cenesta
Centre for Sustainable Development

عشایر کوچنده: پاسداران سرزمین های خشک و نیمه خشک

دانش بومی و مدیریت پایدار مرتع

- دانش بومی باعث حفظ قرق های بومی قوی در قلمروهای عشایری بوده است
- احیاء نهادهای مدیریت عرفی عشایر نقش بارزی در حفظ و احیاء مراتع دارد
- شیوه نوین اکوسیستم های غیر متعادل بیشتر با مدیریت مرتع — بویژه در مناطق خشک و نیمه خشک تحت قلمرو عشایر کوچنده — تناسب دارد
- ایلات و طوایف کوچرو ایران «طرح مدیریت پایدار مرتع در قلمروهای عرفی عشایر» را به جای طرح های مرتعداری رایج پیشنهاد کرده اند.

فهرست مطالب

- برگزاری همایش «روز ملی حمایت از رودخانه‌ها در برابر سدهای بزرگ» در دانشگاه صنعتی شریف
- برگزاری مراسم جهانی روز مقابله با بیابانزایی در ایران
- فعالیت‌های طرح بهنژادی مشارکتی بذر در ایران

عکس روی جلد و پشت جلد: علی اصغر دیداری

داخل جلد: یاشار حسن نژاد قدیم

داخل پشت جلد: یاشار حسن نژاد قدیم

تهیه شده توسط: موسسه توسعه پایدار و محیط زیست

Cenesta

Centre for Sustainable Development

نشانی: تهران، خیابان آذربایجان، تقاطع خیابان ۱۲ فروردین،

پلاک ۱۰۸، کد پستی ۱۳۱۶۹

تلفن: ۶۶۴۵۲۷۴۱

دورنگار: ۶۶۴۰۰۸۱۱

وب سایت: www.cenesta.org

- ششمین همایش جهانی آب ۲۰۱۲ و شبکه درای نت
- گزیده‌ای از سخنان «لوک ناکاجا»، دبیر اجرایی کنوانسیون مقابله با بیابان‌زایی سازمان ملل متحد (UNCCD)، در نشست مشترک با شبکه Drynet
- برگزاری نشست هم‌اندیشی دو روزه با شترداران بومی
- برگزاری اولین کنگره ملی شتر در ایران و حضور شترداران بومی در کنگره
- تاسیس و راه‌اندازی کانون شترداران بومی
- شرکت نمایندگان جوامع بومی و محلی در پنجمین همایش ملی مرتع و مرتعداری در بروجرد
- برگزاری دومین نشست کارگروه ملی مقابله با بیابانزایی، با حضور «لوک ناکاجا» (Luc Gnacadja)
- عضویت موسسه توسعه پایدار و محیط زیست در «کارگروه ملی مقابله با بیابانزایی»^۱

^۱ ایران سومین کشوری است که سال ۱۹۹۴ عضو کنوانسیون مقابله با بیابان‌زایی ملل متحد است. در این راستا در سال ۱۳۸۹ کارگروه ملی مقابله با بیابان‌زایی توسط هیئت دولت با ریاست وزیر جهاد کشاورزی، و ۱۱ وزارتخانه و چهار سازمان و یک نهاد غیردولتی تشکیل شده است.

ششمین همایش جهانی آب

فرانسه، مارس، اسفند ۱۳۹۰

ششمین گردهمایی جهانی آب، بیش از ۳۵۰۰۰ شرکت کننده را در مارس فرانسه از ۱۲ تا ۱۷ مارس ۲۰۱۲ (۲۷-۲۲ اسفند ۱۳۹۰) گرد هم آورد. در این همایش ۱۵ نفر از روسای دولت‌های اتحادیه اروپا، ۱۴۵ کشور، ۱۱۲ وزیر و معاون وزرا، ۱۷۶ نماینده دولت، ۲۵۰ شهردار و ۲۵۰ عضو پارلمان حضور داشتند. ضمن اینکه ۳۵۰۰ سازمان مردم نهاد و نمایندگان جامعه مدنی و ۲۶۰۰ کودک و جوان نیز در این گردهمایی شرکت کردند.

شبکه جهانی درای نت (Drynet) و ششمین همایش جهانی آب

در کنار برگزاری همایش جهانی آب، شبکه درای نت^۲ (Drynet) نیز جلسات و نشست های متعددی را در موضوع هایی همچون مقابله با بیابانزایی در مناطق خشک و نیمه خشک، دانش بومی، جلوگیری از تخریب سرزمین و سایر موضوع های مرتبط با همایش برگزار کرده بود. از جمله آنها برگزاری یک کار گروه با موضوع افق های روشن مدیریت آب در مناطق خشک بود که بخشی از آن در باره احیای روش های مدیریت سنتی و سیستم های برداشت آب بود. هدف این کار گروه کارگروه جلب حمایت جهانی از سیستم های سنتی مدیریت آب توسط جوامع بومی و محلی و تاثیرگذاری بر سیاست های حمایت کننده از این موضوع بود.

این همایش بزرگترین رویداد در باره موضوع آب است که هر ۳ سال یکبار از سال ۱۹۹۷ (۱۳۷۷) برگزار شده است. همایش ششم، بر راه حل ها و تعهدات تمرکز کرده بود. از نوآوری های این همایش ایجاد سکویی برای ارائه راه حل ها

^۲ شبکه درای نت متشکل از ۱۴ سازمان غیردولتی از تمام نقاط دنیاست که برای مقابله با تخریب سرزمین و بیابانزایی همکاری می کنند.

مناطق خشک به عنوان فرصتی برای کاربرد تکنولوژی‌های سنتی و نوآورانه در جهت بهبود تولید کشاورزی و امنیت و حاکمیت بود.

تیری بابریجونا از GRET (ماداگاسکار) کارگروه دوم را با بحث در باره چالش‌هایی که در توسعه محلی در مورد افزایش کیفیت غذایی به صورت ساختاری وجود دارد شروع کرد. او همچنین در باره اهمیت نقش زنان در فرآیند تصمیم‌گیری در مورد سلامت غذا (Food Safety) و دیگر موضوعات مرتبط با آب سخن گفت. مادیوری کاندیا از TENMIYA نشان داد برای بازسازی اراضی تخریب شده و ایجاد امنیت غذایی در ماریتانیای چه تکنیک‌هایی بکار می‌رود.

اوا از IPAPE (اسپانیا) درباره آموزش مسائل مربوط به توسعه و مقابله با بیابانزایی توضیحاتی داد و مثال‌هایی از طرح‌های در دست اجرای موسسه IPAPE در باره گردآوری دانش بومی و عملگرد محلی ارائه داد.

ریکاردو از OLCA (شیلی) نشان داد که چطور صحرای آتاکاما از سوی معدن زغال سنگ که منابع منطقه را می‌بلعد در معرض تهدید است.

➤ تنویر عارف، از سازمان غیردولتی اسکوپ (SCOPE) از کشور پاکستان، توضیح داد که در مناطق روستایی پاکستان نگهداری از سیستم قنات‌ها (کاریزها) یک هویت جمعی به شمار می‌رود و این کار بدون اینکه قانونی برای آن وجود داشته باشد به صورت خود انگیخته انجام می‌شود. او خطرات نادیده گرفتن سیستم‌های مدیریت سنتی آب در مناطق خشک را تهدیدی جدی برای این مناطق و معیشت جوامع بومی و محلی ذکر کرد.

➤ ناهید نقی‌زاده از موسسه توسعه پایدار و محیط زیست (CENESTA) از ایران، اثرات ساخت سدهای بزرگ و پیامدهای زیست محیطی و اجتماعی ناشی از آنها را به بحث گذاشت. او توضیح داد که چطور در ایران ساخت سدهای بزرگ باعث تخریب اکوسیستم‌های طبیعی، تخریب قلمروهای عرفی عشایر کوچنده، از بین رفتن تنوع زیستی، خشک شدن رودخانه‌ها و تالاب‌ها و دیگر پیامدهای اجتماعی برای جوامع بومی و محلی شده است.

تمرکز کارگروه دوم بر مدیریت یکپارچه آب و زمین برای توسعه در مناطق خشک، استفاده از چالش مدیریت آب در

محیط زیست ایران، محققان آب، دانشجویان، فعالان محیط زیست و سازمانهای مردم نهاد آورده شده است.

سازمانهای جامعه مدنی و ششمین همایش

جهانی آب

سازمانهای جامعه مدنی در طی ششمین همایش جهانی آب به مدت دو روز گردهم آمدند تا دانش، تجربه، امیدها و نگرانیها، پیشنهادات؛ چالشها و چشم اندازهای مشترک خود را با یکدیگر به اشتراک بگذارند و تاکید کنند که آب کالا نیست بلکه یکی از ارکان حقوق بشر و یک دارائی مشاع و خیر عمومی است و به بشریت و زندگی او تعلق دارد.

این تشکلها ابراز نگرانی کردند که دست اندرکاران توسعه لجام گسیخته در دنیا همچون موسسات بین المللی پولی و شرکت های چندملیتی بیش از حد از آب بهره برداری کرده و آب را آلوده می کنند. هدف آنان از عملکردهایشان در زمینه های اقتصادی، کشاورزی، صنعت تولید محور، پروژه های عظیم برقی - آبی (هیدروالکتریک)، اکتشاف و بهره برداری از معادن و سوخت های فسیلی، چنگ انداختن به اراضی و توسعه ناپایدار میباشد.

آنها همچنین ابراز نگرانی کردند که دست اندازی مالی به آب و بهره برداری صرف تجاری از آن منجر به سوددهی غیرمنطقی و گاهی فساد می شود. این به نهایت رساندن سود که توسط مدل سرمایه داری بازار آزاد جهانی به همگان تحمیل می شود سدی است در مقابل دسترسی به آب برای همگان در جهان، خصوصاً برای فقیرترین جوامع و دورافتاده ترین مناطق جغرافیایی.

تشکلها اعلام کردند که ما به روشها و راه حلهایی نیاز داریم که آب را به عنوان خیر عمومی حفظ کرده و به تعادل طبیعت احترام بگذارد و بتواند با تلفیق دانش

علاوه بر نشست ها و کارگروه های فوق الذکر نمایندگان موسسه توسعه پایدار و محیط زیست نشست کوتاهی با مهندس علیرضا دائمی، مشاور معاون وزیر در امور مدیریت منابع آب و کارشناسان شرکت مهتاب قدس در محل نمایشگاه برپا شده در همایش جهانی آب داشتند. موارد مطرح شده در این نشست، ارائه دیدگاهها و نظرات سازمانهای مردم نهاد در برابر سدسازی های عظیم در کشورمان و پیامدهای اجتماعی و زیست محیطی ناشی از این امر بود.

در این نشست آقای دائمی اشاره کردند که اقدام های بسیار موثری در ارتباط با بحران دریاچه ارومیه توسط وزارت نیرو و دیگر سازمانهای مسئول انجام گرفته است و وزارت نیرو به فکر حل این بحران اساسی در کشور است. قرار شد ایشان در فرصتی مناسب با حضور در جمع سازمانهای مردم نهاد و منتقدان سدسازی در ایران بتوانند با اشاره به اقدام های انجام گرفته در حل بحران های زیست محیطی ناشی از سدسازی در ایران بخصوص دریاچه ارومیه بتوانند قدمی در تعامل هر چه بیشتر سازمانهای مسئول در کشور و سازمانهای مردم نهاد ایجاد نمایند.

در بخش دیگری از همین خبرنامه گزارش مربوط به همایش «روز ملی حمایت از رودخانه ها در برابر سدهای بزرگ» در دانشگاه صنعتی شریف با حضور همزمان جمعی از مسئولان و کارشناسان رده بالای وزارت نیرو، جمعی از صاحب نظران و کارشناسان شناخته شده

دمکراتیک پرداخت شود. اگر حیثاً نیاز به تبعیض در قیمت باشد، این اقدام بایستی اقدامی پیشرو بوده، تنوع مصرف را در نظر داشته و از حذف گروه‌های اجتماعی از دسترسی به آب و هدر رفتن آب جلوگیری کند.

- ۶- در اجرای حقوق بشر در دسترسی به آب، ما خواهان احترام به حقوق جوامع بومی و تصدی گری آنها و رسمیت شناختن دانش بومی و تصدی گری و مدیریت آنها بر منابع آبی در دسترس آنها هستیم؛
- ۷- ما خواهان آن هستیم تا موسسات بین‌المللی اعلام نمایند که بودجه‌دهی به سدهای بزرگ تا زمانی که آنها حقیقتاً توصیه‌های انجمن جهانی سدها را اجرا کنند، متوقف شود؛
- ۸- ما تمام اقدامات مرتبط با آموزش رسمی و غیررسمی در زمینه آب را تشویق می‌کنیم؛
- ۹- ما خواهان اولویت دادن به کشاورزان خرد در طراحی مدل‌های جدید کشاورزی-اکولوژیک و اجرای آن در سطوح محلی هستیم و حفظ منابع محلی آب هستیم؛
- ۱۰- ما خواهان ایجاد انجمن‌های ملی و شبکه‌های منطقه‌ای آب توسط سازمانهای عمومی مرتبط با آب هستیم، و با تکیه بر دستاوردهایمان انتظار ادامه همکاری در زمینه‌های یاد شده در تمام کشورها و قاره‌ها را داریم.

بومی و روشهای مناسب دانش نوین در بهره برداری و استفاده پایدار از آب مفید واقع گردد.

گزیده‌ای از مهمترین موارد عنوان شده توسط سازمان‌های جامعه مدنی در ششمین همایش جهانی آب

- ۱- ما خواهان به وجود آوردن ساز و کار و نظام‌های حقوقی مستقل در سطح بین‌الملل هستیم که بتواند حق دسترسی به آب (و تصفیه آب) برای همگان را تضمین نماید؛
- ۲- ما خواهان به وجود آوردن روش‌هایی برای پایش و نظارت شهروندان در دفاع و پیشبرد حق دسترسی همگان به آب و بهداشت هستیم؛
- ۳- ما خواهان به وجود آوردن چارچوب دائمی برای نهادینه کردن سیاست جهانی آب هستیم، مجمع جهانی آب نهادی قانونی برای این کار به شمار نمی‌رود، این نهاد باید هرگونه استفاده تجاری و کالاسازی از آب را ممنوع سازد؛
- ۴- در پاسخ به خصوصی سازی در حال رشد از آب، ما تاکید می‌کنیم آب عنصر اساسی و نیاز اولیه تمام انسانها بر روی این سیاره و حق مسلم آنهاست. لذا با رد خصوصی سازی آب و حفظ همبستگی بین نسل حاضر و نسل‌های آینده اعلام می‌کنیم که مدیریت و کنترل آب باید به صورت عمومی، تعاونی، مشارکتی، عادلانه و نه برای سود انجام گیرد. همچنین فراخوان عمومی جهت مدیریت دمکراتیک و پایدار از اکوسیستم‌ها را در مقابل مدل‌های اقتصادی- مالی و خصوصی سازی آب اعلام می‌کنیم.
- ۵- ما خواهان آن هستیم تا قیمت خدمات و زیرساخت مادام‌العمر آب توسط جامعه در چارچوبی عمومی و

و مردمی که در مناطق خشک جهان به سر می‌برند و با محدودیت دسترسی به آب برای تولید و بهره‌وری هستند، داشته باشیم. مردم این ناحیه باید مورد پشتیبانی قرار بگیرند. بیشتر کسانی که دسترسی کمتری به آب، غذا و انرژی دارند در مناطق روستایی سرزمین‌های خشک بسر می‌برند. ولی با این همه، زمانی که به سهم سرزمین‌های خشک در تامین امنیت غذایی جهان می‌نگریم می‌بینیم با وجود اینکه یک سوم جمعیت جهان در مناطق خشک زندگی می‌کنند، مناطق خشک تامین کننده ۴۴٪ از سیستم تولید مواد غذایی جهان و ۵۰٪ از دام جهان است. این به چه معنی است؟ اینکه مناطق خشک در واقع به منزله سبد نان جهان به شمار می‌روند. متأسفانه در طی سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۰۸ و ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۲، بحران غذا به دلیل یک تغییر ناگهانی شدید در مناطق خشک آغاز شد.

در سال ۲۰۰۷ این بحران به طور عمده در استرالیا بصورت خشکسالی بروز کرد. در سال ۲۰۱۰ دوباره خشکسالی در استرالیا و همچنین روسیه اتفاق افتاد و این نقطه آغاز بود.

گزیده‌ای از سخنان «لوک ناکاجا»، دبیر اجرایی کنوانسیون مقابله با بیابانزایی ملل متحد (UNCCD)، در خصوص شبکه Drynet در ششمین همایش جهانی آب، ماری، ۱۶ مارچ ۲۰۱۲

دبیر اجرایی کنوانسیون مقابله با بیابانزایی، ضمن عرض خیر مقدم و ابراز خشنودی از شرکت اعضای شبکه دری نت در این نشست برای ارائه دیدگاه‌ها، و اهمیت و ارزش فعالیت‌ها و تلاش‌های پیش رو آنها در مقابله با بیابانزایی اشاره کرد و افزود: «قبل از هر چیز می‌خواهم تا دوباره به ارزش فعالیت‌های انجام شده در راستای دستیابی همه مردم به کمیت و کیفیت آب در مناطق خاص یا سرزمین‌های خشک اشاره کنم. مناطقی که در آن دسترسی به آب برای غذا، برای زندگی و برای تولید با چالش‌های فراوانی روبروست و بنابراین دستیابی به آب به رغم چالش‌های پیش رو از اهمیت فراوانی برخوردار است.»

ما قادر به تامین مقادیر بیشتر و کیفیت بالاتر آب برای همه نیستیم مگر آنکه به سرمایه‌گذاری، پشتیبانی، تقویت و حمایت مردمی که در بالادست مشغول به کار هستند بپردازیم. بیشتر این مردم را کشاورزان خرده پا تشکیل می‌دهند که باید از آنها حمایت کنیم، ظرفیت آنها را افزایش دهیم، آنها را تشویق کنیم و به آنها انگیزه دهیم تا فعالیت‌های خود را در مدیریت پایدار سرزمین و مدیریت آب هدایت کنند. نتایج برگزاری میزگردها و جلسات متعدد اینطور نشان می‌دهد که ارتباط میان آب و زمین به نحوی گسسته شده است.

ما باید به سمت جلو حرکت کنیم و به مباحثات خود در سطوح مختلف ادامه دهیم، تا به هدفهای مشترکمان دست یابیم. ضمن اینکه باید توجه ویژه به کشاورزان خرد

ما این‌ها را از کجا تهیه خواهیم کرد؟ مگر آن که برای استفاده کارآمدتر و منعطف‌تر از این منابع بسیار کمیاب (زمین و آب) برنامه ریزی مناسب را انجام و اقدام نمائیم. خواست ما تنها رسیدن به یک هدف (مدیریت و استفاده پایدار از سرزمین) نیست بلکه رسیدن به موارد زیر است.

- رسیدن به نرخ خالص صفر در تخریب سرزمین تا سال ۲۰۳۰؛
- رسیدن به نرخ خالص صفر در تخریب جنگل‌ها؛
- و متعهد بودن تمام کشورهای مستعد خشکسالی برای آمادگی و داشتن استراتژی و برنامه اقدام برای مقابله با خشکسالی.

این آن چیز است که باید در این دهه به آن دست یابیم. مثلاً در کشورهای زلزله خیز معمولاً آمادگی‌هایی برای مقابله با توابع آن وجود دارد و این در صورتی است که ما حتی نمی‌توانیم زلزله را پیش بینی کنیم اما خشکسالی قابل پیش بینی است. سوال این است که چرا نباید در کشورهای مستعد به خشکسالی، آمادگی‌های لازم برای مقابله با آن وجود داشته باشد؟

من کارهای ارزشمندتان را می‌ستایم و شما را به فراتر رفتن از مرزهای کنونی برای آگاه سازی افرادی که هنوز به شما نپیوسته‌اند تشویق می‌کنم. فکر نکنید که آنچه شما انجام می‌دهید اهمیت ندارد، بلکه بسیار مورد توجه و حائز اهمیت است.

در عین حال، ما می‌دانیم که می‌توانیم موجب افزایش تولید و بهره‌وری در سرزمین‌های خشک شویم. به عنوان مثال در برزیل، در ایالات متحده و استرالیا، مردمی که در مناطق خشک زندگی می‌کنند در واقع فقیر نیستند. بنابراین نیاز عمده در این مناطق سرمایه گذاری، توجه بیشتر، راه‌حل‌های عملی و به اشتراک گذاری دانش است و این هدف عمده همه ماست. من امیدوارم که از ماریسی تا مجمع بعدی تلاش جمعی ما تاثیر بیشتری داشته باشد و جهان بیشتر و بیشتر آگاه شود و بنابراین تعهد بیشتری برای تضمین استفاده پایدار از زمین و آب، بوسیله همه و برای همه احساس گردد. این خواست ماست و از حالا تا کنفرانس ریو که کمتر از ۳ ماه دیگر خواهد بود، باید به این اطمینان برسیم که یکی از کمترین اهداف توسعه پایدار، در ارتباط با زمین و آب خواهد بود. این به ما کمک خواهد کرد که مشکل آب را به صورت علنی به دنیا مطرح کنیم و به دنبال راه‌حلی برای استفاده پایدار از زمین و آب برای همه و بوسیله همه باشیم. این خواست ماست و پیشنهادی است که ما در ریو آنرا پیگیری خواهیم کرد و برای رسیدن به آن ساکت نخواهیم ماند.

من می‌دانم که شما آرام ننشسته‌اید ولی این را هم می‌دانم که بلندتر از این هم می‌توانید خواسته‌های خود را بیان کنید. شما می‌توانید موجب آگاه سازی کشورهای بیشتری گردید که در این دنیا صلح معنی نخواهد داشت مگر آن که استفاده پایدار از آب برای همه و بوسیله همه در بخش‌های انرژی، کشاورزی، جنگلداری و شهرسازی عملی گردد. این به آن معنی نیست که ما حق انتخاب داریم بلکه ما باید به آن نقطه برسیم. به این واقعیت بیاندیشید که تا سال ۲۰۳۰ تقاضا برای آب تا ۴۰ درصد، برای انرژی تا ۴۰ درصد و برای مواد غذایی تا ۵۰ درصد افزایش خواهد یافت و به تبع آن تقاضا برای زمین بیش از ۱۴۰۰۰۰۰۰ هکتار خواهد بود.

د- دستیابی به برنامه اقدام (با استفاده از نقشه راه) در سه برنامه اقدام ۱- کوتاه مدت، ۲- میان مدت و ۳- بلند مدت؛

ه - آمادگی جهت حضور در اولین کنگره ملی شتر. کارگاه با تسهیلگری اعضاء موسسه توسعه پایدار و محیط زیست و مشارکت فعال شترداران بومی حاضر در نشست به شرح زیر برگزار شد:

بررسی وضع موجود

شترداران بومی حاضر در کارگاه در بررسی وضع موجود با بارش افکار دسته جمعی به بیش از ۵۰ مورد مشکل اشاره و مشکلات مشابه را در عناوین جداگانه‌ای دسته‌بندی کردند. عناوین این مشکلات شامل موارد زیر بود:

- ✓ مالی و اقتصادی؛
- ✓ مشکلات مربوط به قوانین و سیاست‌های موجود و مشکلات حقوقی؛
- ✓ ارتباط ضعیف بین دستگاه‌های دولتی، شترداران و مرتعداران؛
- ✓ و تهدیدها و مخاطرات موجود برای بقاء شتر.

ضمن اینکه آنان فهرستی از مزایا و محاسن شتر و لزوم حفاظت از این حیوان را نیز در این بخش ارائه کردند.

برگزاری نشست هم اندیشی دو روزه با شترداران بومی

تهران، فروردین ماه ۱۳۹۱

نشست هم اندیشی دو روزه با شترداران بومی نقاط مختلف کشور و تسهیلگران موسسه توسعه پایدار و محیط زیست از تاریخ ۱۸ تا ۱۹ فروردین ماه ۱۳۹۱ در محل موسسه توسعه پایدار و محیط زیست تشکیل گردید.

هدف‌ها

- هدف از برگزاری این نشست دستیابی به موارد زیر از طریق هم اندیشی و کارگروهی بود:
- الف- درآوردن مشکلات، طبقه بندی آنها و بررسی وضع موجود و تحلیل آن از نقطه نظر شترداران بومی؛
- ب- تجسم چشم انداز مطلوب برای آینده (حداقل ۲۵ الی ۳۰ ساله)؛
- ج- درآوردن نقشه راه (استراتژی) برای رسیدن از وضع موجود فعلی به وضع مطلوب آینده؛

چشم‌انداز مطلوب آینده

در این قسمت از شرکت کنندگان خواسته شد تا با توجه به مشکلات عنوان شده، چشم‌انداز مطلوب را برای ۲۵ الی ۳۰ سال آینده تجسم و بیان نمایند. شرکت کنندگان با شرکت فعال در این فعالیت گروهی، تصویرها و افکار خود را برای چشم‌انداز مطلوب آینده شان بیان کردند و با نوشتن آنها در روی نظر کارت‌ها و دسته بندی آنها، ارتباط آنها را با مشکلات عنوان شده مشخص کردند.

نقشه راه (استراتژی)

در این بخش شرکت کنندگان می‌بایستی براساس مشکلات و چشم‌اندازهای مطلوب بیان شده توسط خودشان راه دستیابی به وضع مطلوب آینده را با توجه به وضع موجود (مشکلات) ارائه می‌دادند. در این بخش نیز با فعالیت گروهی شترداران بومی اقدام‌های را بیان کردند که بتواند آنها را در دستیابی به وضع مطلوب آینده یاری کند. برنامه اقدام (در سه مقطع کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت). در این بخش با توجه به نظرات ارائه شده در تدوین نقشه راه، شرکت کنندگان کارگاه با تسهیلگری اعضاء موسسه برنامه اقدام را به شرح زیر تدوین کردند:

۱- برنامه اقدام کوتاه مدت ۲ ساله (شامل اقدام‌های فوری و اولویت‌دار آنان در نقشه راه ارائه شده)؛

۲- برنامه اقدام میان مدت ۵ ساله (با تکیه بر اقدام‌های مورد نظر آنان در نقشه راه)؛

۳- برنامه اقدام بلند مدت بیشتر از ۵ سال (با تکیه بر اقدام‌های مورد نظر آنان در نقشه راه)؛

بدین ترتیب برنامه‌های اقدام فوق‌الذکر را پایه و اساسی قرار دادند تا براساس آن بتوانند اقدام‌های مورد نیاز را برای انجام اولویت‌دارترین مورد به اجرا درآورند.

عملی کردن یکی از موارد اولویت‌دار از برنامه اقدام کوتاه مدت

لازم به توضیح است براساس نتایج کار گروهی و برنامه‌های اقدام فوق‌الذکر، یکی از اولویت‌دارترین اقدام گروه شترداران بومی، عبارت بود از تاسیس و راه‌اندازی تشکل شترداران بومی و ثبت آن در مراجع قانونی کشور. بدین لحاظ آنان در یک بخش از نشست هم‌اندیشی در ارتباط با تنظیم اساسنامه تشکل شترداران بومی، تعیین هدف‌ها، فعالیت‌ها، عضویت و سایر امور صحبت‌های لازم را انجام دادند و قرار شد تا پیگیری‌های لازم در این ارتباط در آینده نزدیک انجام گیرد.

دام برای تولید پروتئین خام دامی مطرح باشد. شتر با توان سازگاری با شرایط سخت نه تنها اثرات سوء زیست محیطی ندارد بلکه سبب تبدیل گیاهان با ارزش غذایی کم به فرآورده بسیار با ارزش می گردد که در برخی از موارد رویکرد دارویی نیز دارد. علاوه بر اینها شتر میتواند برای بیابانزدایی، ایجاد اشتغال پایدار در مناطق محروم، تولید محصولات ارگانیک، تولید فرآورده های بیولوژیک و غذایی مورد استفاده قرار گیرد.

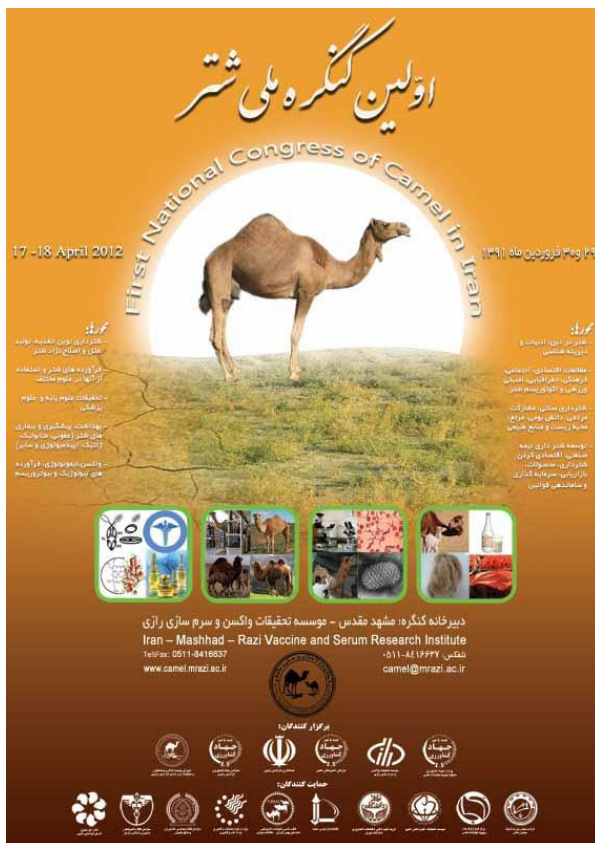
دکتر صادق خلیلیان وزیر جهاد کشاورزی در پیامی به این کنگره اعلام کرد: گام بزرگ تحقیقات در کشور باید روی شتر و فرآورده های بیولوژیک آن متمرکز باشد.

برگزاری اولین کنگره ملی شتر در ایران و حضور شترداران بومی در این کنگره فروردین ۱۳۹۱، مشهد

اولین کنگره ملی شتر در تاریخ ۲۹ فروردین ماه ۱۳۹۱ در محل سالن اجتماعات هتل پردیس مشهد وابسته به وزارت علوم کشور، آغاز به کار کرد. شرکت کنندگان این کنگره شامل جمعی از علاقمندان، کارشناسان، دانشگاهیان، مدیران و برنامه ریزان، محققان، موسسات وابسته و مهمتر از همه بیش از ۳۰ نفر از شترداران جوامع بومی و محلی بودند. این کنگره با هدف شناساندن پتانسیل های شتر و با محورهای زیر برگزار شد:

- شتر در دین، ادبیات و دیرینه شناسی؛
- مطالعات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، جغرافیایی، امنیتی، ورزشی و اکوتوریسم شتر؛
- شترداری سنتی، مشارکت مردمی، دانش بومی، مرتع، محیط زیست و منابع طبیعی؛
- توسعه شترداری نیمه صنعتی، اقتصادی کردن شترداری، محصولات، بازاریابی، سرمایه گذاری و ساماندهی قوانین؛
- شترداری نوین، تغذیه، تولید مثل و اصلاح نژاد؛
- فرآورده های شتر و استفاده از آنها در علوم مختلف؛
- تحقیقات علوم پایه و علوم پزشکی؛
- بهداشت، پیشگیری و بیماری های شتر (عفونی، متابولیک، ژنتیک، اپیدمیولوژی و سایر)؛
- واکسن، ایمونولوژی، فرآورده های بیولوژیک و بیوتورویسم.

از نظر سیاستگذاران و تصمیم گیران، با توجه به شرایط کنونی اقلیمی کشور و توسعه کویرها و بروز خشکسالی ها، شتر می تواند به عنوان متعادل کننده دام و مرتع و بهترین

حضور شترداران بومی در اولین کنگره

ملی شتر

در سال‌های اخیر، موسسه توسعه پایدار و محیط زیست بدلیل آشنایی دیرین با عشایر و شترداران کشور و با آگاهی از چالش‌های پیش روی این جوامع، سعی نموده است تا با ایجاد تعامل سازنده میان سیاست‌گذاران، تصمیم‌گیران، کارشناسان، محققان و جوامع بومی و محلی، راه را برای حفظ قلمرو و زیستگاه‌های بومی و طبیعی شتر هموار سازد.

بدین منظور این موسسه پس از اطلاع از برگزاری اولین کنگره ملی شتر در کشور، تلاش نمود تا شرایط حضور موثر ۳۰ نفر از شترداران جوامع بومی و محلی، را به عنوان ذیحقان اصلی شتر در این کنگره فراهم آورد.

ضمن اینکه موسسه توسعه پایدار و محیط زیست به عنوان عضو کمیته فنی کنگره ملی شتر در موضوع و کارگروه «شترداران جوامع عشایری، بومی و محلی و تشکل‌های آنها» شناخته شد و مقاله‌ای نیز با عنوان «اهل کویر- حفاظت و احیای شترهای بومی ایران» از طرف موسسه و با همکاری شترداران جوامع بومی تهیه و به آن کنگره ارسال گردید.

برگزاری نشست مشترک «شترداران بومی و محلی با مسئولین دولتی، محققین و کارشناسان»

این نشست با هماهنگی دبیرخانه اولین کنگره ملی شتر و موسسه توسعه پایدار و محیط زیست، یک روز قبل از آغاز اولین کنگره ملی شتر برگزار شد. در این نشست بیش از ۳۰ نفر از شترداران بومی و محلی از ایلات و طوایف مختلف کشور و تشکل‌های روستایی و تعدادی از مسئولین دولتی، محققین و کارشناسان مرتبط با شتر، گرد هم آمدند.

در ابتدای نشست پانلی با شرکت آقایان مهندس سید علیان (معاونت امور دام وزارت جهاد کشاورزی کشور)، مهندس بهمن افراسیابی (سازمان جنگلها و مراتع)، دکتر محمد راسخ افشار (سازمان نظام مهندسی کشاورزی

برپایی نمایشگاه صنایع دستی شتر

یکی از فعالیت‌های جانبی موسسه توسعه پایدار و محیط زیست و شترداران بومی و محلی، برپا کردن نمایشگاه کوچکی از صنایع دستی و فرآورده‌های شتر و ارائه پوستر از مقاله ارسال شده به کنگره ملی شتر بود. برپایی نمایشگاه صنایع دستی محل مناسبی بود تا نمایندگان شترداران بومی و محلی با طیف وسیعی از شرکت‌کنندگان کنگره، در رابطه با چالش‌ها و چشم‌اندازهای آینده خود تبادل نظر نمایند.

کشور) و مهندس علی اصغر دیداری (نماینده موسسه توسعه پایدار و محیط زیست) و خانم دکتر مینا استقامت (دبیر کارگروه و نماینده موسسه توسعه پایدار و محیط زیست) تشکیل شد.

سپس شترداران بومی و محلی با معرفی خود چکیده‌ای از چالش‌های پیش روی خود را با دیگر حضار نشست و اعضا پانل به بحث گذاشتند. مقرر شد تا مشکلات و چالش‌های مطرح شده در بخشهای مختلف طبقه بندی و از طریق کارگروه‌ها و سازمان‌های مرتبط پیگیری گردد. در ادامه این نشست چکیده‌ای از نتایج «نشست هم‌اندیشی دو روزه شترداران بومی در تهران» توسط آقای هوشنگ نادرپور، نماینده شورای معیشت پایدار ایل قشقایی به حضاران ارائه شد.

در بعد از ظهر همین نشست با اولویت قرار گرفتن بحث تشکل شترداران بومی، آقای هوشنگ نادرپور (از ایل قشقایی) و خانم نقی زاده (از موسسه توسعه پایدار و محیط زیست) تسهیلگری مربوط به بحث و بررسی مفاد اساسنامه **کانون شترداران بومی** را به عهده گرفتند و با مشارکت فعال شترداران بومی و محلی حاضر در جلسه مفاد اساسنامه تشکل نهایی شد. قرار شد تا همزمان با برگزاری اولین کنگره ملی شتر، اولین مجمع عمومی کانون شترداران بومی نیز در فرصت مناسبی برگزار و نسبت به انتخاب هیئت موسس و هیئت مدیره تشکل اقدام‌های لازم صورت گیرد.

در پایان این میزگرد، اعلام موجودیت **کانون شترداران بومی** توسط خود شترداران به حضار بسیار نوید دهنده بود. این خبر با ارائه خلاصه ای کلان از اساسنامه و هدفهای تشکل توسط آقای نادرپور به جمع ارائه گردید.

تاسیس و راه اندازی کانون شترداران

بومی

موسسه توسعه پایدار و محیط زیست (Cenesta) ضمن فعالیت‌های چندسویه با جوامع بومی و محلی در زمینه‌های مرتبط با حفظ طبیعت و حفظ و استفاده پایدار از منابع طبیعی با تاکید بر دانش بومی و مدیریت عرفی این جوامع، همواره تمرکز خاصی بر نقش شترداران بومی در مدیریت پایدار منابع طبیعی و همچنین نقش شتر در تامین معیشت این جوامع و حفظ منابع طبیعی در مناطق خشک و نیمه خشک داشته است. در این راستا جلسات و نشست‌های مشورتی متعددی با شترداران ایلات و طوایف مختلف ایران در نقاط مختلف برگزار کرده است. یکی از بارزترین دستاورد این نشست‌ها تاسیس و راه اندازی کانون شترداران بومی است که با حضور ۳۰ نفر از شترداران زن و مرد جوامع بومی و محلی در نشست هم اندیشی دو روزه در فروردین ماه ۱۳۹۱، تصمیم‌گیری شد.

بعد از برگزاری نشست هم‌اندیشی فوق‌الذکر، گروه شترداران بومی تصمیم گرفتند تا در اولین فرصت دوباره

برگزاری کارگروه شترداران جوامع بومی و محلی (عشایری و روستایی) در اولین کنگره ملی شتر

از جمله فعالیت‌های چشمگیر و جانبی کنگره شتر، تشکیل کارگروه شترداران بومی و محلی توسط نمایندگان شترداران بومی و موسسه توسعه پایدار و محیط زیست بود. اعضای پانل این کارگروه شامل خانم‌ها زیبا دهشی، فاطمه سادات مهدوی و فاطمه دارات و آقایان هوشنگ نادرپور، محمد ربیعی، اسماعیل احمدی، ناصر احمدی، ابوالقاسم مهدی علمدارلو، احمد طاهری، محمدرضا کریمی و حسین آبو بود.

جلسه با معرفی نمایندگان شترداران بومی و محلی و دعوت از آنان برای حضور در میزگرد آغاز شد و سپس مدیریت جلسه به خود شترداران واگذار گردید. پس از نمایش فیلم تهیه شده توسط مستند سازان موسسه توسعه پایدار و محیط زیست، اعضای میزگرد کار خود را آغاز کرد.

آقای نادرپور از ایل قشقایی مدیریت این میزگرد را بر عهده گرفت و از تک تک اعضای پانل خواست تا پس از معرفی مجدد خود به عنوان نماینده شترداران مناطق مختلف، به ذکر مشکلات و در نهایت خواسته‌های خود از دولت و جامعه بپردازند.

بومی و محلی شتردار در سراسر کشور از طریق:

۱. شناساندن، ارتقاء و احیاء تمامیت اکولوژیکی قرق‌های بومی و محلی شامل تمام یا بخشی از قلمروهای شتر؛
۲. ارتقاء و تثبیت نقش جوامع بومی و محلی شتردار، در حفظ و استفاده پایدار از زیستگاه‌های شتر از طریق توسعه قرق‌های بومی در ایران؛
۳. حفاظت از تنوع زیستی و ذخایر ژنتیکی بومی شتر در جلوگیری از کاهش جمعیت و تمهیدات لازم در جهت تقویت و تکثیر نژادهای بومی شتر در کشور؛
۴. دستیابی و اجرای مدیریت مشارکتی منابع طبیعی در زیستگاه‌ها و قلمروهای شتر؛
۵. ارتقاء دانش و آگاهی جامعه در مورد نقش شتر از نظر زیست‌محیطی، فرهنگی، اجتماعی و مذهبی و...؛
۶. دفاع از حقوق قانونی و عرفی شترداران در زیستگاه‌ها و قلمروهای مرتبط با شتر؛
۷. ساماندهی و اصلاح قوانین موجود و تعیین اولویت‌های اجرائی و تحقیقاتی مرتبط با شتر و شترداری؛
۸. ایجاد تعامل و همسویی بین شترداران جوامع بومی و محلی و دست‌اندرکاران و سیاست‌گذاران مرتبط با شتر؛
۹. مشارکت در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های مربوط به شتر و شترداران در ایران؛
۱۰. حفظ، احیاء و تقویت دانش بومی شترداری و تبادل افکار و تجارب با محققان و دانشگاهیان؛
۱۱. همکاری و مشارکت با مراکز تحقیقاتی و علمی و اجرایی مربوط به شتر علی‌الخصوص در زمینه حفاظت از نژادهای بومی، اصلاح نژاد، تولید مثل، بهداشت و بیماری‌ها، تغذیه و...؛
۱۲. فعالیت و حمایت از تکثیر و تشکیل تشکل‌های جوامع بومی و محلی شتردار در مناطق مختلف کشور؛
۱۳. افزایش درآمد و ثروت تشکل و اعضای آن از طرق مختلف منجمله سرمایه‌گذاری و مشارکت اقتصادی در:

گرد هم آیند تا اقدام‌های لازم را در جهت تنظیم اساسنامه کانون شترداران بومی؛ تعیین هدف‌ها، فعالیت‌ها، عضویت و سایر امور انجام دهند. بنابراین نشست‌های زیر را در کنار شرکت در اولین کنگره ملی شتر در فروردین ماه ۱۳۹۱، در شهر مشهد برگزار کردند:

- نشست مشورتی در مورد نوع تشکل، هدف‌ها، فعالیت‌ها، اعضا و روند ثبت کانون شترداران بومی؛
- بحث و بررسی در مورد مفاد اساسنامه تهیه شده کانون شترداران بومی؛

- نهایی شدن مفاد اساسنامه و مصوب شدن (امضاء) آن توسط نمایندگان تشکل‌های بومی و محلی؛
- برگزاری اولین مجمع عمومی کانون شترداران بومی با شرکت نمایندگان تشکل‌های عضو؛
- تعیین هیئت مدیره و هیئت رئیسه تشکل؛
- تصمیم‌گیری در مورد ثبت تشکل توسط مسئولان تشکل

هدف از تاسیس کانون شترداران بومی

دستیابی به پایداری زیست‌محیطی، اقتصادی و مالی، اجتماعی و فرهنگی در قلمروها و زیستگاه‌های جوامع

۱۴. اجرای طرح‌های خدماتی و رفاهی گوناگون همچون فعالیت‌های آموزشی، بهداشتی، تامین منابع انرژی و... در بین جوامع بومی و محلی، بخصوص ارتقاء وضعیت زنان، کودکان و افراد آسیب‌پذیر؛

این تشکل دارای چهار نوع عضو به شرح زیر می‌باشد:

- الف- «شوراهای معیشت پایدار عشایر کوچنده» شتردار ثبت شده در سطح ایل و طایفه؛ (عضو اصلی)
- ب- تشکل‌های روستایی شتردار ثبت شده؛ (عضو اصلی)
- ج- تشکل‌های شتردار در شرف ثبت، در مناطق مختلف کشور (ایلات، طوایف، روستاها و...); (عضو اصلی)
- د- سایر سازمان‌ها، گروه‌ها و محققان و متخصصان شتر به صورت اعضاء حامی در سراسر کشور. (عضو حامی).

در حال حاضر هیئت موسس این تشکل مراحل لازم جهت ثبت قانونی تشکل را دنبال می‌کنند.

- توسعه شترداری سنتی و اقتصادی کردن آن در سطوح محلی و ملی و بین‌المللی؛
- سرمایه‌گذاری، تولید و ترویج استفاده از صنایع دستی مربوط به شتر؛

- سرمایه‌گذاری و راه‌اندازی فعالیت‌های فرهنگی همچون جشنواره‌ها و فستیوال شتر و نقش آن در زندگی جوامع بومی و محلی؛
- سرمایه‌گذاری و راه‌اندازی فعالیت‌های اکوتوریستی با محوریت شترسواری و شترداری سنتی و...؛
- سرمایه‌گذاری، تولید، ترویج و بازاریابی فرآورده‌ها و محصولات جانبی شتر (لبنی و پروتئینی)؛
- سرمایه‌گذاری و تولید دیگر فرآورده‌های شتر جهت استفاده علوم مختلف از آن؛
- اشتغال‌زایی خصوصا برای جوانان در جهت جلوگیری از مهاجرت؛

شاهسون، بختیاری، ابرسج و طوایف مستقل چوداری و طرود، روستای قلعه بالا و مرتعداران کرمان در کنار کارشناسان، محققان و مسئولان منابع طبیعی کشور فضای برگزاری همایش را صمیمی تر کرده بود. آنها در تمامی جلسات و زمان‌های استراحت به بحث و تبادل نظر با سخنرانان، مدیران و اساتید می‌پرداختند.

برپایی غرفه در محل نمایشگاه همایش توسط «شورای معیشت پایدار عشایر کوچرو ایل قشقایی» از دیگر فعالیت‌های این شوراها در همایش بود.

برپایی این غرفه موجب شده بود تا نمایندگان جوامع بومی و محلی در فرصت‌های مناسب بتوانند به صورت چهره به چهره با دیگر گروه‌های حاضر در همایش به بحث و تبادل نظر بپردازند و اطلاعات لازم را در معرفی شوراهای معیشت پایدار عشایر کوچرو ایلات و طوایف مختلف به

پنجمین همایش ملی مرتع و مرتعداری ایران

اردیبهشت ۱۳۹۱ - دانشگاه آزاد اسلامی بروجرد

پنجمین همایش ملی مرتع و مرتعداری ایران توسط انجمن مرتعداری ایران و دانشگاه آزاد اسلامی واحد بروجرد با همکاری سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری، موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور و دانشکده‌های منابع طبیعی از تاریخ ۲۶ لغایت ۲۸ اردیبهشت ماه ۱۳۹۱ در محل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بروجرد برگزار شد. شرکت کنندگان این همایش طیف وسیعی از کلیه اساتید، محققان، کارشناسان، مسئولین اجرایی، دانشجویان، سازمانهای مردم نهاد و نمایندگان جوامع بومی و محلی (عشایری و روستایی) بودند. اساتید، دانشجویان و محققان شرکت کننده در این همایش ضمن ارائه مقالات به بحث و تبادل نظر پیرامون مهمترین مسائل و چالش‌های مدیریت منابع طبیعی و مراتع کشور در محورهای زیر پرداختند:

- کارکردها و خدمات اکوسیستم های مرتعی،
- اکولوژی مرتع،
- مسائل اقتصادی و اجتماعی مرتع،
- پایش مرتع،
- اندازه گیری و ارزیابی مرتع،
- مدیریت مرتع،
- احیاء مرتع.

از جمله ابعاد مثبت این همایش، حضور بیش از ۲۰ نفر از نمایندگان جوامع بومی و محلی بخصوص نمایندگان تشکل‌های عشایری در جلسه‌های بحث و سخنرانی، میزگردها و غرفه‌های نمایشگاه بود که با تسهیلگری و پشتیبانی موسسه توسعه پایدار و محیط زیست و همچنین پشتیبانی سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور، انجام گرفته بود. حضور نمایندگان جوامع بومی و محلی از: شوراهای معیشت پایدار عشایر کوچرو ایلات قشقایی،

دیدگاهها و نظرات خود را ارائه دادند. آنها تاکید کردند: عشایر در تمام کارگاههای مشارکتی، نشست ها و جلسات مربوط به منابع طبیعی بیان کرده اند که: «ملی شدن منابع طبیعی» ریشه اصلی تمام مشکلات مربوط به منابع طبیعی در قلمروهای عشایری بوده است ضمن اینکه «ملی شدن منابع طبیعی» یک قانون نبوده و تنها یک مصوبه هیئت وزیران^۳ در سال ۱۳۴۱ می باشد. عشایر باور دارند این مصوبه نه تنها منابع طبیعی ایران را نجات نداده، بلکه باعث تخریب و از بین رفتن مدیریت عرفی در عرصه های مختلف منابع طبیعی و در قلمرو عرفی عشایر در کشور شده است» و میبایستی تصدی گری و مدیریت منابع طبیعی در قلمروهای عشایری به «شوراهای معیشت پایدار عشایر کوچرو» و خود عشایر سپرده شود.

در همین رابطه میتوان به نتیجه کارگاه مشارکتی «نقش سازمانهای مردم نهاد و جوامع بومی در مقابله با بیابان زائی و تخریب سرزمین» که در سال ۱۳۸۶ در شهر بیرجند تشکیل شد، اشاره کرد. در این کارگاه نمایندگان ایلات و عشایر مناطق مختلف کشور به بیان دیدگاهها و تجزیه و تحلیل علل بیابانزائی و تخریب منابع طبیعی در کشور پرداختند. در این کارگاه آنها با بارش افکار و با شعار «مرتع جان عشایر است»، درخت مشکلات منابع طبیعی را ترسیم و شروع به تجزیه و تحلیل روابط علت و معلولی عوامل موجود نمودند. از دیدگاه عشایر، «سلب مالکیت» که نتیجه مستقیم «قانون ملی شدن منابع طبیعی سال (۱۳۴۱)» بود، ریشه اصلی تمام مشکلات شناخته شد و معضلاتی همچون: بیگانگی از منابع طبیعی، تغییر کاربری مرتع، اسکان عشایر و برنامه ریزی غیرمشارکتی دولت،

³<http://www.frw.org.ir/GhavaninManabeTabee/pageid/61/language/fa-IR/Default.aspx#104>

تصویب نامه قانون ملی شدن جنگل های کشور (مصوب ۱۳۴۱/۱۰/۲۷ هیأت وزیران)

آنها بدهند. ضمن اینکه با ارائه پوستره های متعدد در موضوع هایی همچون قرق های بومی، مدیریت پایدار مرتع در قلمرو عرفی عشایر، مدیریت مشارکتی کوچ و معیشت پایدار جوامع بومی کوچنده و... سعی داشتند زمینه فعالیتی این شوراها را در معرض دید عموم قرار دهند.

برگزاری میزگرد «بررسی شیوه های مدیریت مرتع و پیشنهاد های بهبود آن از دیدگاه جامع عشایری ایران»

این میزگرد با تسهیلگری و مدیریت آقای دکتر علی اکبر مهرابی (استاد دانشگاه تهران) اداره شد. اعضای این میزگرد نمایندگان از سازمانهای مردم نهاد و نمایندگان جوامع بومی و محلی (عشایری و روستایی)، دانشگاهیان، کارشناسان و مسئولین مختلف بود. در ابتدا آقای دکتر محمدتقی فرور، اشاره مختصری به فعالیتهای موسسه توسعه پایدار و محیط زیست در کار با تشکل های جوامع بومی و محلی (شوراهای معیشت پایدار عشایر کوچرو ایلات و طوایف مختلف کشور و تشکل های توسعه پایدار روستایی) در دستیابی به معیشت پایدار، مدیریت و استفاده پایدار از منابع طبیعی بخصوص تدوین مشارکتی طرح هایی همچون «مدیریت پایدار مرتع در قلمرو عرفی عشایر» و طرح مدیریت مشارکتی کوچ، نمودند. سپس نمایندگان عشایر حاضر در میزگرد با بیان نظرات و دیدگاههای خود در مورد شیوه های مناسب مدیریت مرتع

را به عشایر و بهره‌برداران مطابق عرف واگذار کنیم. هدف این مصوبه در آن زمان سیاسی بوده و بحث آن مفصل و جای آن اینجا نیست و به هیچ وجه در پی حفاظت منابع طبیعی و مراتع کشور نبوده است. جوامع بومی و محلی و تشکل‌های مردمی و بهره‌برداران میبایستی در جایگاه قانونی خود بر اساس عرف در بالاترین سطح تصمیم‌گیری‌های مربوط به مراتع قرار داشته باشند.

در ادامه میزگرد نمایندگان منتخب جوامع بومی و محلی هر کدام با ارائه مطالبی در مدیریت و تصدی‌گری منابع طبیعی و آمادگی آنها در حفظ و حراست از قلمروهای عشایری باعث پویایی بحث و گفتگوهای میزگرد و ایجاد فضای سازنده در آن شدند. میزگرد با ارائه مطالبی از سوی کارشناسان و محققان حاضر پی گرفته شد و با برگزاری جلسه پرسش و پاسخ و شرکت فعال تمام حاضران به پایان رسید.

متن زیر حاصل همفکری و تلاش مشارکتی نمایندگان جوامع بومی و محلی حاضر در همایش می‌باشد که جهت درج در قطعنامه همایش به مسئولان دست‌اندرکار آن ارائه شد.

نتیجه مستقیم مشکل ریشه‌ای نامبرده ارزیابی گردید.

آقای دکتر فرور در ادامه این بحث اضافه کردند: خوشبختانه امروز نیز شاهد آن بودیم که برای اولین بار در یک مجمع فنی، علمی و سیاستگذار در منابع طبیعی بحث به اصطلاح «قانون ملی شدن منابع طبیعی» توسط آقای دکتر علی اکبر مهربانی به چالش کشیده شد.

آقای دکتر علی اکبر مهربانی در بخشی از سخنرانی خود، در نقد «ملی شدن منابع طبیعی» در کشور بیان کردند: منشاء تمام گرفتاریهای مربوط به منابع طبیعی و مراتع از همین مصوبه هیئت وزیران سرچشمه میگیرد. اموال عمومی متعلق به دولت نیست بلکه متعلق به ملت و مردم است. ما میتوانستیم در سرزمین‌های عشایری همانند اربابان کشاورزی و روستاییان خان‌ها را حذف کنیم و مراتع

'لوک ناکاجا' جمهوری اسلامی ایران را کشوری با سابقه بیش از سه هزار سال در مدیریت خشکسالی و مقابله با بیابانزایی خواند.

وی یکی از چالش های جهانی که در ارتباط با مدیریت اراضی خشک وجود دارد را درک اشتباه از خاک و منابع سرزمینی در بین برنامه ریزان و عامه مردم دانست و افزود: این نیاز به شدت احساس می شود که با افزایش آگاهی های عمومی و با تکیه بر نمونه های موفق به این مقوله اهمیت بیشتری بدهیم و رویکرد هم افزایی اعضای متعهد کنوانسیون جهانی مقابله با بیابانزایی در راستای اهداف آن ضروری است.

دبیر اجرایی کنوانسیون مقابله با بیابانزایی ملل متحد با تاکید بر اینکه هزینه های عدم اجرا در مقابل هزینه اقدام برای اجرایی شدن اهداف کنوانسیون قابل مقایسه نیست، خواستار تدوین ارقام و انجام محاسبات جهت توجیه و ارزشگذاری اقتصادی عرصه های منابع طبیعی شد.

وی اظهار داشت: اگر با عدد و رقم، سال پایه انجام اقدامات حفاظت و توسعه سرزمینی را با سال انتهایی پروژه که دستاوردهای عملی حاصل شده است مقایسه کنیم و دستاوردهای حاصله را با نتایج زیانباری که در صورت عدم اجرای پروژه بروز می شود به صورت ارزش اقتصادی به مراجع برنامه و بودجه و تصمیم گیر ارائه بدهیم، اهمیت کار مشخص می شود.

دومین نشست کارگروه ملی مقابله با بیابانزایی، با حضور 'لوک ناکاجا Luc Gnacadja' دبیر اجرایی کنوانسیون جهانی مقابله با بیابان زایی

دومین نشست کارگروه ملی مقابله با بیابانزایی، با حضور 'لوک ناکاجا Luc Gnacadja' دبیر اجرایی کنوانسیون جهانی مقابله با بیابان زایی به ریاست 'علیرضا اورنگی' رئیس سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور و مشارکت مسئول دفتر منطقه آسیا و اقیانوسیه و اعضای کارگروه ملی مقابله با بیابانزایی برگزار شد.

دبیر اجرایی کنوانسیون مقابله با بیابانزایی ملل متحد در اردیبهشت ماه ۱۳۹۱، به منظور بازنگری برنامه های مقابله با بیابانزایی و تدوین استراتژی جهت تجهیز منابع مالی بخش بیابان به کشورمان سفر کرده بود. ایشان با شرکت در دومین نشست کارگروه ملی مقابله با بیابانزایی، با اشاره به ترکیب اعضای کارگروه که متشکل از دستگاههای برنامه ریزی، اجرایی و نظارتی میباشد، گفت ترکیب کارگروه نوید بخش اجرای موفق برنامه ها و جلوگیری از تخریب سرزمین و نه تنها جلوگیری بلکه احیای عرصه های تخریب یافته است.

استفاده پایدار از سرزمین در کشور صورت گرفته که از آن جمله می توان به تدوین سیاست های ملی مقابله با بیابانزایی، تدوین برنامه اقدام و تشکیل کارگروه ملی مقابله با بیابانزایی به عنوان ساختار رسمی هماهنگ کننده دست اندرکاران مدیریت سرزمین اشاره کرد.

مرجع ملی کنوانسیون مقابله با بیابانزایی تصریح کرد: همچنین از لحاظ شدن بسیاری از مفاد کنوانسیون در متن برنامه ریزی های کشور به ویژه در قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران خبر داد. اورنگی برنامه توجه به مدیریت جامع و یکپارچه سرزمین در حوزه های آبخیز، برنامه ملی ارتقا دانش و آگاهی های زیست محیطی و نیز استقرار سیستم های ملی ارزیابی اهداف توسعه و سنجش تخریب سرزمین را از دیگر اقدامات برشمرد. وی اقدامات انجام گرفته در سطح ملی در زمینه های مختلف سیاستگذاری، برنامه ریزی و اجرا را نمایانگر عزم راسخ برای تحقق اهداف مقابله با تخریب سرزمین دانست و بر مشارکت تمام دستگاه های تاثیرگذار اجرایی، تحقیقاتی، آموزشی، اطلاع رسانی و تشکل های مردم نهاد در دستیابی به اهداف جامع حفظ سرزمین در چارچوب کنوانسیون تاکید کرد.

مرجع ملی کنوانسیون مقابله با بیابانزایی به پدیده ریزگردها، آثار زیانبار و روند فزاینده آن در دهه اخیر اشاره

لوک ناکاجا باتاکید برافق ۲۰۳۰ کنوانسیون جهانی در به صفررساندن تخریب سرزمین اشاره کرد و گفت: در برخی کشورها انجام اقدامات موفق مقابله با بیابانزایی، افزایش ۷ برابری GDP آن کشورها را سبب شده است.

در این جلسه مهندس اورنگی، مرجع ملی کنوانسیون و رئیس سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور، با اشاره به پیشینه تشکیل کنوانسیون و تاکید بر اینکه بروز مشکلات زیست محیطی در یک نقطه از جهان ممکن است تمامی کره زمین را تحت تاثیر قرار دهد، گفت:

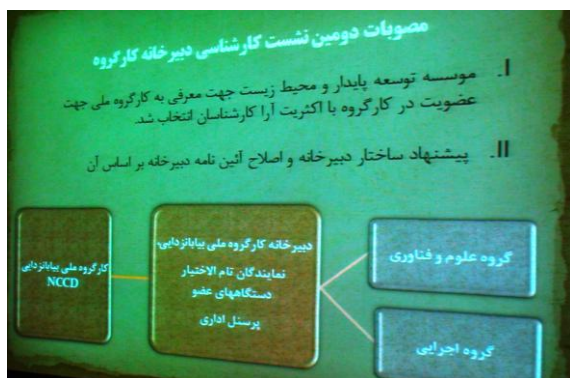
توسعه پایدار مناطق خشک و نیمه خشک و امکان مقابله با بیابانزایی در گرو حفاظت و مدیریت بهینه منابع طبیعی موجود است و می توان باور داشت حفظ سرزمین، تنها راه پایداری توسعه است. ایشان در ادامه با ارائه گزارشی از ایجاد ۲ میلیون هکتار جنگل کاری در مناطق بیابانی، کنترل فرسایش بادی و جلوگیری از هجوم ماسه های روان به شهر ها و روستاهای حاشیه مناطق کویری، ساماندهی مدیریت و بهره برداری مراتع، حفظ خاک در حوزه های بحرانی آبخیز و تقویت تشکل های مردم نهاد و جوامع محلی را از جمله اقدامات این سازمان در نیم قرن گذشته برای حفظ عرصه های طبیعی برشمرد.

وی افزود: در طول سال های اخیر فعالیت های چشمگیری در جهت اجرای مفاد کنوانسیون مقابله با بیابانزایی و

کارگروه ملی مقابله با بیابانزایی به ارائه فعالیت های مرتبط موسسه در امر مقابله با بیابانزایی در سطوح محلی و ملی و بین المللی پرداخت.

با توجه به سوابق و فعالیت های موسسه در امر مقابله با بیابانزایی، و نظر مثبت نمایندگان وزارت خانه ها و سازمانهای دولتی عضو، این موسسه با توافق اکثریت حاضر در دومین نشست کارگروه مقابله با بیابانزایی و همزمان با حضور دبیر اجرایی کنوانسیون مقابله با بیابانزایی (آقای لوک ناکاجا L. Gnacadja) به عنوان عضو و نهاد مردمی کارگروه ملی مقابله با بیابانزایی انتخاب شد. در همین راستا قرار شده است این موسسه در تدوین گزارش پنجم کشوری مقابله با بیابانزایی، همکاری های لازم را با دبیرخانه کارگروه ملی انجام دهد.

کردو افزود: در این ارتباط اگرچه اقدامات گسترده ای در جهت رفع خلاهای تحقیقاتی و همکاری های دو و چند جانبه با کشورهای همسایه انجام گرفته است اما انجام اقدامات مؤثر و کارآمد در این ارتباط نیازمند بهره برداری از قابلیت های علمی و تحقیقاتی منابع مالی و مشارکت مؤثر تمامی کشورهای درگیر با این پدیده است. اورنگی اضافه کرد: معتقدیم کنوانسیون مقابله با بیابانزایی به عنوان مهمترین نهاد قانونی مرتبط با مسائل مقابله با بیابانزایی در کاهش اثرات خشکسالی، از جایگاه حقوق بین الملل می تواند نقش مؤثری در این ارتباط ایفا کند.

<http://www.frw.org.ir/Portals/0/nikdokht/kabrnameh72.pdf>

شرکت در نشست های کارگروه ملی

مقابله با بیابانزایی

موسسه توسعه پایدار و محیط زیست، عضو و

نهاد مردمی کارگروه ملی مقابله با بیابانزایی

موسسه توسعه پایدار به عنوان یکی از سازمانهای مردم نهاد و فعال در عرصه مقابله با بیابانزایی و عضو غیردولتی کنوانسیون مقابله با بیابانزایی، به دعوت سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور، به طور مرتب در جلسات کارگروه ملی مقابله با بیابانزایی حضور یافته است. کارگروه ملی مقابله با بیابانزایی در نظر داشت تا از بین سازمانهای مردم نهاد فعال در عرصه مقابله با بیابانزایی، یک سازمان مردم نهاد را با نظر موافق نماینده سایر سازمانها و وزارت خانه های دولتی عضو، به عنوان عضو و نهاد مردمی کارگروه ملی انتخاب نماید.

در این راستا موسسه توسعه پایدار و محیط زیست به دعوت این سازمان، با حضور در اولین و دومین جلسه

دستور کار دوم تدوین برنامه اقدام منطقه ای است، در این برنامه نوع همکاری بین کشورها و میزان مشارکت سازمان های بین المللی معلوم می شود.

آقای لوک ناکاجا که بازدید خود از ایران را بسیار کوتاه اما پربرخواند و خاطر نشان کرد: انتشار گازهای گلخانه ای، تغییر اقلیم و بروز پدیده خشکسالی به ما گوشزد می کند اهداف و برنامه های بلند مدتی را تا سال ۲۰۳۰ ترسیم کنیم تا در قالب آن بتوانیم ضمن کند کردن روند فعالیت های مخرب سرزمین فعالیت های توسعه ای و احیایی را گسترش دهیم. لوک گفت: تخریب سرزمین و بروز ریزگرد نتیجه فرسایش گسترده ای است که طی سال های اخیر اتفاق افتاده و برای حل این معضل باید روند تخریب را عکس کنیم. وی در باره کمک به ایران و کشورهای مبتلا به نیزافزود: نقش دبیرخانه کنوانسیون مقابله با بیابان زایی و تعهدات آن در سندش ذکر شده و دستور کار و وظیفه دبیرخانه کمک به کشورها، شناخت مناطق بحرانی و کمک به اجرای آن در حل مشکلات مناطق بحرانی است.

عزم جدی ایران برای مقابله با تخریب سرزمین

در ادامه رییس سازمان جنگل ها عزم ایران را برای مقابله با تخریب سرزمین بسیار جدی خواند و گفت: ما برنامه اقدام ملی را در این زمینه تهیه کردیم و در کنفرانس ریو+۲۰ ارائه خواهیم کرد. ایشان افزود سازمان جنگل ها با عزم ملی سعی دارد تا در ۱۰ سال آینده، ۶ میلیون هکتار بر سطح جنگل های ایران بیافزاید. و تاکید کرد ایران با افزایش این سطح از جنگل هایش از رده کشورهای با پوشش کم جنگلی (LFFCC) خارج می شود.

<http://www.nr-skh.ir/component/content/article/42-news2/961>

سخنرانی دبیر اجرایی کنوانسیون مقابله با بیابانزایی در باره ریزگردها با خبرنگاران

دبیر اجرایی کنوانسیون مقابله با بیابان زایی ملل متحد پس از سفر به اصفهان و بازدید از پروژه های مرتبط با مقابله با بیابانزایی و ایراد سخنرانی در جمع دانشجویان دانشکده منابع طبیعی شهر اصفهان به تهران آمد. ایشان ضمن ایراد سخنانی در سازمان جنگل ها و مراتع در باره ریزگرد ها به سوالات تنی چند از خبرنگاران نیز پاسخ گفت.

به گزارش سایت خبری پیام طبیعت، لوک ناکاجا که اهل کشور بنین است از فرصتی که برایش فراهم شد تا از برخی از نواحی ایران بازدید کند ابراز خرسندی کرد.

وی هدف از سفر به کشورمان را بازنگری برنامه های مقابله با بیابان زایی و تدوین استراتژی جهت تجهیز منابع مالی بخش بیابان برشمرد و یادآور شد برنامه مقدماتی انجام این کار در مقیاس های کوچک طراحی شده است.

ناکاجا افزود: ایران در دوره ۲۰۱۲ و ۱۳ ریاست منطقه آسیا و پاسفیک را برعهده دارد و برگزاری کارگاه منطقه ای در این سال فرصتی مناسبی است تا ایران بتواند الگوهای مدیریتی خود برسرزمین و مناطق خشک را برای سایر کشورها به منصفه ظهور بگذارد.

مقابله با ریزگرد؛ نیازمند مشارکت همه جانبه

کشورهای همجوار ایران

لوک بیان کرد: پدیده گردوغبار و ریزگردها معضلی زیست محیطی است که دامنه اش در ایران بسیار گسترده شده و مقابله با آن نیازمند مشارکت همه جانبه کشورهای همجوار ایران است. بنابراین در جلسه منطقه ای دو برنامه را در دستور کار قرار خواهیم داد؛

دستورکار اول اطلاع رسانی از بازنگری فعالیت های کشورهای منطقه مد است که کمک خواهد کرد دید درستی از فعالیت ها داشته باشیم،

نقش بسیار بالایی در ارتقاء آگاهی عموم از خود بر جای می‌گذارند.

عباس محمدی - فعال محیط زیست و مدیر گروه دیده‌بان کوهستان بیان کردند: ما باید به محیط زیست به طور کلی و سدسازی به صورت خاص، به عنوان یک پدیده اجتماعی نگاه کنیم. تمام فعالان محیط زیست باید توجه کنند که تنها نشست و برخاست کافی نیست و باید تلاش کنیم و اگر لازم شد بحث را از طریق اقامه دعوی حقوقی در دادگاه پیگیری کنیم.

پس از آن، **دکتر هدایت فهمی - معاون دفتر برنامه‌ریزی کلان آب و آبفای وزارت نیرو** ایراد سخن کردند. وی در جواب برخی از منتقدین وزارت نیرو در خصوص سدسازی تأکید کرد: باید به بسیاری از منتقدین سدسازی یادآوری شود که نباید احساسی صحبت کنیم، ما خوب می‌دانیم هر طرح عمرانی در این سطح، بطور یقین اثرات زیانباری نیز به دنبال دارد اما اثرات مثبت آن به وضوح بسیار بیشتر از مضرات آن است. دکتر هدایت فهمی در پاسخ به این سوال که چرا امروزه در کشورهای توسعه

یافته سدسازی را مخرب می‌دانند و در کشور ما این روند تازه به اوج خود رسیده است، افزود: تا سال ۱۹۷۰ غربی‌ها تمامی سدهای مورد نیاز خود را ساختند. در پی آن در سال ۱۹۷۲ کنفرانسی در این راستا برگزار کرده و پدیده

همایش «روز ملی حمایت از رودخانه‌ها

در برابر سدهای بزرگ» در دانشگاه

صنعتی شریف

روز دوشنبه اول خرداد ۱۳۹۱ سالن سبز دانشکده مهندسی شیمی دانشگاه صنعتی شریف میزبان همایش «روز ملی حمایت از رودخانه‌ها در برابر سدهای بزرگ» بود، که با همکاری مشترک گروه دوستداران محیط زیست دانشگاه صنعتی شریف و انجمن دیده بان کوهستان ایران برگزار شد.

ویژگی مهم این نشست حضور همزمان جمعی از مسئولان و کارشناسان رده بالای وزارت نیرو و جمعی از صاحب نظران و کارشناسان شناخته شده محیط زیست ایران و دانشجویان و فعالان محیط زیست بود.

اولین سخنران همایش دکتر احمد ابریشمی - عضو هیأت علمی دانشکده عمران دانشگاه صنعتی شریف - با تأکید بر ضرورت برگزاری همایش‌های دانشجویی درباره رودخانه و سد و موضوعات مشابه بیان کردند: برگزاری چنین جلساتی در سطح دانشگاه و در دیگر محافل علمی ضرورت دارد، زیرا اگر این جلسات بدرستی هدایت شوند

مدون ساخته شود، بسیار خوب است و در اینصورت سد ستیزی را غلط می‌دانم.

مهندس حمیدرضا خدابخشی - رئیس هیئت مدیره انجمن صنفی مهندسان صنعت آب استان خوزستان

نیز به بررسی موضوع حفاظت از رودخانه‌ها از نگاه صنفی مهندسان صنعت آب پرداخت. وی گفت: نگرشی که امروزه بر مدیریت منابع آب در کشور ما حاکم است، دارای اشکالات علمی اساسی است که یکی از آنها در مورد مسئله سدسازی می‌باشد. خدابخشی افزود: امروزه دوستانمان در وزارت نیرو مدعی هستند که هدف از انتقال آبکارون جلوگیری از به هدر رفتن آن در خلیج فارس است اما آنها خوب می‌دانند این حرف صحیح نیست و آورد رودخانه کارون و سطح آب آنقدر پایین آمده است که در حال حاضر بر روی مصب رودخانه کارون در نزدیکی خلیج فارس سدهای سلولی در حال ساخت می‌باشد تا از ورود آب خلیج فارس به کارون جلوگیری کنند. خدابخشی گفت: انتظار مهندسان صنعت آب از مسئولان وزارت نیرو این است که شفاف صحبت کنند و مشکلاتی که برخی از سدها برای مناطق همجوارشان به وجود آورده‌اند را بپذیرند و وقت و انرژی خود را بر رفع این مشکلات متمرکز کنند.

در ادامه همایش، مهندس فاطمه ظفرنژاد کارشناس و محقق برجسته حوزه سدسازی، و ۲۵ سال سابقه فعالیت در این زمینه که جزو منتقدان جدی رویکرد وزارت نیرو در سدسازی نیز به شمار می‌روند، تاکید نمودند: امروزه سدسازی از بدترین طرح‌های عمرانی برای کشور است و بیخود نبوده که نیاکان ما آن را کنار نهاده‌اند. امروزه شرکت مهتاب قدس که پروژه‌های سدسازی را در کشور هدایت می‌کند با یک برنامه ریزی خطی و بدون کار کارشناسی شده، دست به احداث سد می‌زند و مدعی تحول‌های اساسی در این راستا می‌باشد اما

سدسازی را مخرب دانستند چون دیگر ظرفیتی برای سد سازی نداشتند. امروزه در کشور چین بالای هزار سد ساخته شده است در حالی که ما تنها ۳۱۶ سد احداث نموده‌ایم.

در ادامه همایش، «**سرhet رسول SerhetRasul**» از فعالان محیط زیست کشور ترکیه سخنانی کوتاه در مورد پدیده سدسازی در ترکیه بیان و تاکید کرد: امروزه پدیده سدسازی در ترکیه امری مخرب شناخته می‌شود و مخالفان بسیاری دارد چون تاثیرات بسیار بدی بر محیط زیست از خود بر جای گذاشته است؛ چنانکه می‌توان گفت گرد و غبارهایی که امروزه ما در عراق و ایران مشاهده می‌کنیم، بنوعی نتیجه سدسازی بر روی رودخانه‌های دجله و فرات در ترکیه است.

سپس، محمد درویش - عضو هیأت علمی موسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور به بیان دیدگاه‌های خود، که برای رعایت وقت جلسه بصورت مکتوب تنظیم شده بود، پرداخت. درویش افزود: ما درد را درست نشناخته‌ایم و در نتیجه دارو برای درمان دردی مجازی تجویز می‌کنیم و نه واقعی! و شوربختانه باید اعتراف کنیم که به رغم احترامی که برای دانش و تعهد و ایران دوستی اغلب متخصصین زحمتکش بخش مدیریت آب کشور قایل هستیم، نهضت مدیریت سازه‌ای و نماد مشهورش؛ سد؛ فقط و فقط در هیبت همان داروی اشتباهی برای درمان دردی مجازی به کار رفته است.

در ادامه این نشست دانشگاهی، **مهندس علیرضا دائمی - مشاور معاون وزیر در امور مدیریت منابع آب و آبشناسی یونسکو**، منتقدین وزارت نیرو در بحث سدسازی را دارای رویکرد «سد ستیزی» عنوان کرد و اظهار کرد: بنده نه مدافع سدسازی هستم و نه «سد ستیز». من معتقدم اگر سدسازی درست و با برنامه‌ریزی

پرسش‌های دانشجویان درباره موضوعات مطرح شده در همایش پاسخ دادند.

از نکات قابل توجه جلسه پرسش و پاسخ، حضور دکتر علی اصغر اعلم الهدی عضو هیأت علمی دانشکده مهندسی شیمی و رئیس مرکز تحقیقات آب و انرژی دانشگاه صنعتی شریف بود. دکتر اعلم الهدی بر پرهیز از یکسویه نگری در نقد سدسازی تأکید کرد و ضمن تشکر از آقایان فهمی و دائمی و دیگر مدیران وزرات نیرو برای حضور در جمع دانشجویان، حضور آنان را نشانه سعه صدر و انتقادپذیری بالای مدیران وزرات نیرو دانست و خواستار ادامه نشست‌های این‌چنینی به منظور افزایش دانش و تجربه دانشجویان نسبت به نسل‌های قبلی و جلوگیری از تکرار خطاهای گذشته شد.

واقعیت این است که ما در سدسازی به توسعه نرسیده‌ایم و حرکتی که بر اساس یک برنامه ریزی منسجم نباشد و برخی از ملاحظات اجتماعی را در نظر نگیرد اطلاق واژه‌ی توسعه بر آن، برجسی ناموزون می‌باشد.

آخرین سخنران همایش، محسن حیدری - پژوهشگر حقوق جزا و جرم‌شناسی بود که درباره «اثر سدسازی بر جوامع بومی و محلی» به ایراد سخن پرداختند. وی گفت: از نگاه سازمان ملل، توسعه باید توأم با توانمندسازی جوامع بومی و محلی باشد و گر نه این توسعه «پایدار» نیست. در الگوی سدسازی بویژه سدهای بزرگ، که در نیم قرن اخیر در کشور ما دنبال می‌شود نه تنها توجهی به توانمندسازی جوامع بومی و محلی تحت تاثیر و همزیست با این سازه‌های بزرگ بتنی نشده است بلکه در موارد فراوان، این جوامع را با دست خالی و روان زخم خورده راهی حاشیه نشینی در شهرها کرده‌ایم و به این ترتیب سدهای بزرگ به یک عامل جرم خیز بویژه در زاگرس میانی تبدیل شده‌اند.

در پایان همایش، پنل گفتگو با حضور آقایان دکتر احمد ابریشم‌چی، مهندس علیرضا دائمی، دکتر هدایت فهمی، مهندس محمد درویش، عباس محمدی، خانم مهندس فاطمه ظفرنژاد و محسن حیدری تشکیل شد و حاضران به

برگزاری مراسم جهانی روز مقابله با بیابانزایی،

۲۷ خرداد ۱۳۹۱، (۱۷ ژوئن ۲۰۱۲)

مراسم جهانی روز مقابله با بیابان‌زایی (۱۷ ژوئن) امسال با شعار «پایداری حیات در گرو خاک سالم» در سالن اجتماعات سازمان جنگل‌ها برگزار شد. شرکت‌کنندگان این مراسم جمعی از مسئولین و دست‌اندرکاران سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور، نماینده سازمان فائو در ایران، کارشناسان علاقمند به موضوع بیابان‌زایی از سایر سازمان‌ها، چند نفر از افراد جامعه محلی و نمایندگانی از سازمان‌های مردم‌نهاد بودند.

- افزایش آگاهی‌های عمومی از طریق توسعه ظرفیت‌ها در سطوح محلی و با مشارکت مردم در امر تخریب سرزمین؛
- تعمیم پروژه‌های مشارکتی الگویی از جمله ترسیب کربن در دیگر استان‌های بیابانی؛
- تدوین برنامه عمل منطقه‌ای جهت رفع مقابله با آثار زیانبار گرد و غبار با هماهنگی و همسویی مجامع بین المللی بویژه کنوانسیون مقابله با بیابانزایی و مشارکت و همکاری دیگر کشورهای منطقه؛
- استفاده هر چه بیشتر از انرژی‌های پاک؛
- لزوم توسعه تحقیقات کاربردی و گسترش روابط علمی ملی و بین المللی؛
- پیگیری مفاد کنوانسیون‌های سه گانه زیست محیطی بخصوص نگرش ده ساله اخیر کنوانسیون مقابله با بیابانزایی و اجرایی شدن آنها؛
- اجرای طرح‌های جامع نگر همچون توسعه جنگلها، حفظ و مراقبت از منابع طبیعی، حفاظت از خاک، جلوگیری از فرسایش و... با هدف مهار بیابانزایی در کشور.
- لزوم فعال شدن کارگروه ملی مقابله با بیابانزایی و همکاری و هماهنگی کلیه دستگاه‌های مرتبط.

- حضور کمرنگ نمایندگان جامعه محلی و بومی در این مراسم نسبت به سال‌های گذشته قابل لمس و حائز اهمیت بود.
- دکتر مونا نماینده مقیم سازمان فائو در ایران با اشاره به عوامل مختلف در تخریب اکوسیستم‌های جنگلی در کشور، تغییرات آب و هوایی و خشکسالی‌ها را نیز از عوامل مهم تخریب جنگل‌ها برشمرد.

- در ادامه مهندس گرشاسبی معاون مناطق خشک و نیمه خشک سازمان به اهمیت مشارکت مردم در اجرای طرح‌های منابع طبیعی اشاره کرد و با تاکید بر تغییر نگرش در بین مسئولین گفت که دیدگاه ما در حفظ و حراست از منابع طبیعی باید سمت و سوی مردمی و بخصوص جوامع محلی، داشته باشد و اگر اینطور نباشد، در طرح‌ها موفقیتی حاصل نخواهد شد.
- موسسه توسعه پایدار و محیط زیست ضمن شرکت در این مراسم، دو بروشور تحت عنوان «زن و مقابله با بیابانزایی» و «معرفی کنوانسیون مقابله با بیابانزایی» تهیه و تکثیر کرده بود و در کنار سایر نشریات آموزشی و اطلاع رسانی، در بین شرکت کنندگان توزیع کرد.
- در انتهای این مراسم بیانیه‌ای در ۱۲ بند توسط مدیر کل گروه بیابان ایراد گردید که خلاصه‌ای از مهمترین بخش‌های آن به شرح زیر است:

- لزوم اجرای برنامه اقدام ملی مقابله با بیابانزایی؛

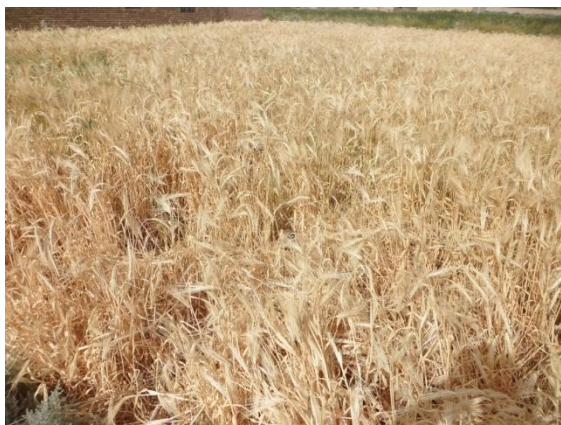
بهنژادی مشارکتی بذر در ایران

در روش بهنژادی مشارکتی بذر (PPB^۴) کشاورز و محقق با مشارکت و همفکری یکدیگر و اجرای آزمایش‌های عملی مختلف در شرایط طبیعی مزارع کشاورزان، به بذرهایی می‌رسند که با معیارها و نیازهای کشاورز همخوانی دارد. به کارگیری روش بهنژادی مشارکتی و اضافه کردن آن به دیگر روش‌های مرسوم بهنژادی، کارآمدی این روش‌ها را افزایش می‌دهد و به تولید ارقام زراعی اصلاح شده جدیدی، مطابق با نیاز کشاورز و سازگار با شرایط محیطی مناطق هدف که همان مزرعه کشاورزان است منجر می‌شود. بنابراین اگر کشاورزان در تمام مراحل بهنژادی و تحقیقات مربوط به آن مشارکت نکنند، کارآمد بودن تحقیقات کشاورزی بسیار کم و دانش بومی و تجربیات عملی کشاورزان نیز به فراموشی سپرده خواهد شد. در واقع یکی از دستاوردهای مهم بهنژادی مشارکتی، شناسایی دانش بومی و سنتی کشاورزان، تلفیق آن با علم نوین و استفاده از آن در برنامه‌های رسمی بهنژادی است. در این راستا و طی ارتباط دو سویه موسسه توسعه پایدار و محیط زیست (Cenesta) با کشاورزان و انجام فعالیت‌های مشارکتی متعدد میدانی با آنها این نتیجه عاید شد که یکی از راهکارهای دستیابی به الگوی کشاورزی پایدار استفاده از بذرهایی مناسب الگو بهنژادی مشارکتی بذر و کاهش وابستگی در امر واردات بذر است. بدین جهت، موسسه توسعه پایدار و محیط زیست از سال ۱۳۸۵، اجرای طرح بهنژادی مشارکتی بذر را با پشتیبانی موثر «مرکز بین‌المللی تحقیقات کشاورزی در مناطق خشک» (ICARDA)، سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه، معاونت موسسه تحقیقات کشاورزی دیم سرارود و

کشاورزان مناطق منتخب در کرمانشاه و گرمسار، آغاز کرده است.

برنامه‌های بهنژادی مشارکتی بذر در ایران عبارت است از:

- ۱- ادامه اجرای طرح بهنژادی مشارکتی بذر جو، گندم و ترتیکاله در استان سمنان و چهارمحال و بختیاری؛
- ۲- کشت ارقام بومی^۵ گندم و جو به صورت جداگانه و مخلوط در شهرستان گرمسار؛
- ۳- گسترش بهنژادی تکاملی گندم و جو میان کشاورزان و عشایر استان‌های کرمانشاه، سمنان، چهارمحال و بختیاری، فارس، اردبیل، خوزستان، خراسان رضوی، یزد و گلستان؛
- ۴- تکثیر چهار رقم جو انتخاب شده توسط کشاورزان در فرآیند بهنژادی مشارکتی بذر طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹؛
- ۵- راه‌اندازی اولین بانک بذر کشاورزان در ایران؛
- ۶- آغاز طرح بهنژادی مشارکتی گندم دیم در استان فارس.

بذرهایی بومی ابزاری حیاتی برای مقابله با خشکسالی و دیگر تنش‌های محیطی به خصوص پیامدهای ناگهانی تغییرات اقلیمی هستند. بذرهایی بومی برخلاف بذرهایی پرمحصول، بیشترین مقاومت و سازگاری را از خود نشان می‌دهند، چون این ارقام، هزاران سال در خاستگاه خود تنش‌های طبیعی و زیستی متفاوتی را تجربه کرده و توسط طبیعت انتخاب و ماندگار شده‌اند. لذا با توجه به تغییرات آب و هوایی و بروز تنش‌های محیطی به ویژه خشکسالی در سال‌های اخیر، برای افزایش و پایداری تولید در مزارع تحت تنش، احیا و ارزیابی ارقام بومی که حاوی ژن‌های مقاوم به تنش‌های شدید محیطی هستند، از ضروریات است.

⁴ Participatory Plant Breeding

شد. در جدول شماره یک به اختصار فعالیت‌های انجام شده در طرح بهنژادی مشارکتی گندم دیم در استان فارس طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۱ آورده شده است.

فعالیت‌های انجام شده در طرح بهنژادی

مشارکتی گندم دیم در استان فارس

- بازدید از مزارع آزمایشی انتخاب شده و بحث و گفتگو در خصوص تنش‌های محیطی و اقلیمی، نحوه مدیریت کشاورزان و شیوه غالب کشت در هر منطقه، مهر ۱۳۹۰؛
- برگزاری جلسه با کلیه گروه‌های ذینفع به منظور ارائه توضیحات لازم در خصوص اجرای طرح، اهداف آن و اهمیت مشارکت کشاورزان در کلیه مراحل طرح، آبان ۱۳۹۰؛
- آماده سازی زمین و کشت مشارکتی ۸۰ رقم گندم انتخاب شده به همراه سه شاهد محلی با تکرار در ۱۰۰ کرت در شش مزرعه تحقیقاتی در استان‌های مربوط، آبان ۱۳۹۰؛
- بازدید از سایت‌های آزمایشی بهنژادی مشارکتی گندم دیم در استان فارس به منظور بررسی چگونگی رشد ارقام مختلف و بررسی تنش سرمازدگی و تاثیر آن بر گیاه، فروردین ۱۳۹۱؛
- برگزاری جلسات امتیازدهی مشارکتی به ارقام مختلف کشت شده بر اساس شاخص‌های مورد نظر کشاورزان در هر منطقه، اردیبهشت- تیر ۱۳۹۱؛
- برداشت محصول و اندازه‌گیری اطلاعات مربوط به قد گیاه و خوشه، عملکرد دانه و وزن ۱۰۰۰ دانه هر رقم توسط کارشناسان سازمان جهاد کشاورزی و محققان ایستگاه‌های تحقیقات، اردیبهشت- تیر ۱۳۹۱؛
- آماده سازی فایل اطلاعات برای آنالیز داده‌ها و اجرای هماهنگی‌های لازم برای برگزاری جلسه انتخاب بذر توسط کشاورزان هر منطقه، تیر- مرداد ۱۳۹۱؛

طرح بهنژادی مشارکتی گندم دیم در استان

فارس

بعد از گذشت ۵ سال از اجرای طرح بهنژادی مشارکتی بذر در استان‌های کرمانشاه، سمنان و چهارمحال و بختیاری، سازمان جهاد کشاورزی استان فارس آمادگی خود را جهت آغاز طرح بهنژادی مشارکتی بذر در این استان اعلام نمود. بعد از برگزاری جلسات مختلف از خرداد ماه ۱۳۹۰ و با حضور کلیه گروه‌های ذینفع تصمیم گرفته شد تا طرح بهنژادی مشارکتی گندم دیم در اقلیم‌های مختلف استان فارس با هدف دستیابی برگزاری جلسات امتیازدهی مشارکتی به ارقام مختلف کشت شده بر اساس شاخص‌های مورد نظر کشاورزان در هر منطقه به بهترین ارقام گندم دیم سازگار با اقلیم‌های مختلف استان آغاز گردد. در این راستا برای اجرایی نمودن این طرح شش

مزرعه در سه شهرستان: شیراز (منطقه معتدل)، نورآباد (اقلیم گرم) و آباده (اقلیم سرد) انتخاب شد. به طور کلی تمام مراحل فرآیند بهنژادی مشارکتی در استان فارس با تسهیلگری موسسه توسعه پایدار و محیط زیست و با حضور کلیه گروه‌های ذینفع اعم از کشاورزان، کارشناسان سازمان جهاد کشاورزی استان فارس و شهرستان‌های تابعه، محققان ایستگاه‌های تحقیقاتی، دکتر چکرلی برگزار

^۱ مشاور مرکز بین المللی تحقیقات کشاورزی در مناطق خشک

**مراحل اجرای طرح بهنژادی مشارکتی گندم دیم
 در استان فارس**

آماده سازی پاکت‌های حاوی بذور مختلف

بازدید از مزرعه انتخاب شده برای کشت ارقام BBP

بذر پاشی در هر کرت

جلسه با کشاورزان منطقه قبل از کشت ارقام مختلف

بازدید از مزارع PPB در مرحله رشد و بررسی تنش‌های محیطی

مرحله آماده‌سازی زمین برای کشت ارقام مختلف

امتیاز دهی مشارکتی به ارقام مختلف

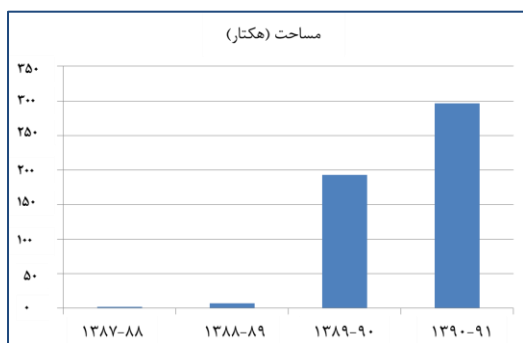
اندازه‌گیری برای به وجود آوردن کرت‌ها

بهنژادی تکاملی بذر در ایران

«بهنژادی تکاملی بذر» یک روش پویا برای افزایش تنوع ژنتیکی در مقابله با اثرات سوء ناشی از تغییرات اقلیمی بر کشاورزی محسوب می‌شود. در این روش کشاورزان مختلف که در شرایط متفاوت آب و هوایی زندگی می‌کنند، مخلوط بسیار متنوعی از تعداد بسیار زیادی از ارقام زراعی در نسل‌های در حال تفکیک (F2 تا F6) را در مزارع خود کشت می‌کنند.

این بذرها به اصطلاح تکاملی، سال‌های پی در پی در مزرعه هر کشاورز کشت می‌شود و هر سال بر اساس شرایط آب و هوایی و تنش‌های غالب هر منطقه مانند خشکی، سردی و ... ارقامی که به شرایط محیطی سازگار نیستند به تدریج حذف شده و بذر ارقام سازگار به شرایط محیطی در مخلوط باقی می‌ماند. بعد از گذشت سالیان متمادی بذرهای باقی‌مانده در این مخلوط به مرور زمان تکامل یافته و با شرایط محیطی غالب در هر منطقه سازگار می‌شوند. در واقع در این روش به طبیعت اجازه داده می‌شود تا بذرهای سازگار را در شرایط متفاوت مزرعه مانند خاک‌های شور، کم‌آبی، خشکسالی و سایر تنش‌های محیطی انتخاب کند. بهنژادی تکاملی بذر در ایران از سال ۱۳۸۸ آغاز شد و در این زمان مخلوط ۱۶۰۰ نوع جو به یک کشاورز در استان کرمانشاه و دو کشاورز در استان سمنان داده شد. در این روش کشاورزان مازاد بذرهای خود را با کشاورزان دیگر تقسیم می‌کنند، بنابراین کشت این توده در مناطق مختلف کشور با سرعت زیادی گسترش یافته است. در واقع تقسیم بذرهای تکاملی بین کشاورزان، تضمین کننده این موضوع است که کشاورزان بدون وابستگی به نظام‌های بروکراتیک رهاسازی رقم و تولید بذر در ایستگاه‌های تحقیقات دولتی به بذرهای برتر دسترسی داشته باشند. نمودار شماره یک نمایانگر مساحت زیر کشت توده جو تکاملی بین سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۱ می‌باشد. در سال اول این توده در ۲۱۶۰ متر مربع از

زمین‌های سه کشاورز در دو استان کشور آغاز شد. بعد از گذشت هر سال زراعی کشاورزان مناطق دیگر با توجه به نتایج به دست آمده از کشت این ارقام در اقلیم‌های مختلف، متقاضی به دست آوردن این توده تکاملی و کشت آن در زمین‌های کشاورزی خود شدند، بطوریکه در سال ۱۳۹۱ این توده تکاملی در مساحتی بیش از ۵۳۱۱۱۴ متر مربع در ۹ استان کشور و توسط ۷۹ کشاورز کشت شد و روند گسترش آن میان کشاورزان رو به افزایش است.

نمودار ۱: توسعه کشت بهنژادی تکاملی جو در ایران (۱۳۸۸-۱۳۹۱)

چشم انداز آینده

انتظار می‌رود با ادامه اجرای این طرح و توانمند شدن گروه بیشتری از کشاورزان در مناطق مختلف کشور و در عین حال ظرفیت‌سازی در میان کارشناسان و علاقمندان به تحقیقات مشارکتی در موضوع‌های بهنژادی تکاملی و بهنژادی مشارکتی بذر به نتایج زیر دست یابیم:

- احیای بذرهای بومی به خصوص بذرهای بومی گندم و تولید نان سالم؛
- شروع برنامه بهنژادی مشارکتی برنج در استان‌های شمالی کشور؛
- ایجاد شبکه ملی بذر کشاورزان برای تبادل بذر، دانش و تجارب؛
- توسعه طرح بهنژادی مشارکتی بذر از نظر جغرافیایی، تنوع و تعداد محصولات؛
- کشت مخلوط و بهنژادی تکاملی؛
- قانون بذر با در نظر حق کشاورزان خرد .

شماره ۳

خبرنامه شبکه جهانی مقابله با بیابانزایی
ابتکاری جهانی برای آینده مناطق خشک

خرداد ۱۳۹۱

Drynet Newsletter Issue 3 June 2012

A Global Initiative Giving Future to Drylands

Contents

- 6th World Water Forum and Drynet events
- Excerpts from L. Gnacadja (Executive Secretary/ UNCCD) speech in joint meeting with Drynet partners
- Organising and conducting two days participatory workshop with 30 Indigenous camel herders at Cenesta
- Facilitation/ support of indigenous camel herders to formulate and establish the "UNICAMEL"
- Participation of indigenous & local communities in the 5th National Conference on Range and Rangeland Management in Iran
- Participation of Cenesta in 2nd meeting of "National Working group on Combating Desertification¹" with presence of L. Gnacadja
- Cenesta's membership in "National Working group on Combating Desertification"
- National Forum on occasion of "National Support Day of the Rivers against Big Dams"
- Brief Report of "World Day to Combat Desertification" in Iran
- Continues activities of dryland communities in participatory plant breeding in Iran

Published by

Cenesta

Centre for Sustainable Development

108 Azerbaijan Avenue
13169 Tehran, Iran

Tel : +98 21 66 452 741

Fax : +98 21 66 400 811

www.cenesta.org

¹ The National Working Group on Combating Desertification (NWGCD) is composed of 11 representatives of relevant ministries in the country + 4 organizations. Cenesta is non-governmental member organization in this working group.

STEWARDS OF DRYLANDS NOMADIC PASTORALISTS

Indigenous Knowledge & Sustainable Range Management

- Indigenous knowledge is what has kept the nomadic peoples' territories as strong ICCAs throughout the ages
- Restitution of customary institutions of indigenous nomadic peoples can lead to regaining the health of rangelands
- The new approach of non-equilibrium ecosystems (NEE) is better suited to the management of arid rangelands, especially in zones under seasonal migration
- Indigenous nomadic tribes in Iran have designed their own "territory-based sustainable range management programme" in place of the prevalent sedentary ranching projects inspired by foreign models

News from **DRYNET**

Issue **3**, June 2012

A Global Initiative Giving Future to Drylands

Cenesta
Centre for Sustainable Development

drynet